

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3024/2019. (II. 4.) AB határozat	a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítélete, valamint a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	154
3025/2019. (II. 4.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	169
3026/2019. (II. 4.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	175
3027/2019. (II. 4.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	179
3028/2019. (II. 4.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	183
3029/2019. (II. 4.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	187

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3024/2019. (II. 4.) AB HATÁROZATA

a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítélete, valamint a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítéletére kiható hatállyal megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Czukorné Gyíngy Judit (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Fülöp Botond ügyvéd, 7300 Komló Pécsi út 1.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú, valamint a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítélete ellen, az alaptörvény-ellenesség megállapítása és az ítéletek megsemmisítése iránt. Ezen túlmenően alkotmányos követelmény megállapítását is kérte.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasza alapjául szolgáló ügyet ismertetve előadta, hogy 2007. november 7-től III. csoportos rokkantsági nyugdíjban részesült, melynek összege 101 455 Ft volt. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mmtv.) 32. § (1) bekezdése alapján 2012. január 1-jétől a rokkantsági nyugdíj rehabilitációs ellátásként került továbbfolyósításra. 2012. március 10-én kérte a komplex felülvizsgálatot, melynek eredményeként – 2012. július 1-jétől – havi 28 720 Ft összegű rehabilitációs ellátás került megállapításra. Az indítványozó fellebbezését követően a jogerős határozat megállapította, hogy egészségi állapota 57%, B1 minősítési csoportba tartozik, foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, a rehabilitációhoz szükséges időtartam 36 hónap.
- [3] Az indítványozó kiemelte, hogy a komplex minősítésre a 2012. február 17-én hatályba lépett a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012.(II. 14.) NEFMI rendelet (a továbbiakban: NEFMIr.) alapján került sor.
- [4] Az indítványozó a jogerős hatósági határozat ellen közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kéréssel élt. A Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2013. november 4-én jogerőre emelkedett 2.M.858.2012/31. számú ítéletével a közigazgatási határozatot az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte és új eljárást rendelt el. A bíróság ítéletében – az eljárás során beszerzett szakértői vélemények alapján – megállapította, hogy az indítványozó egészségi állapotának mértéke 57%, de nem a B1, hanem a B2 minősítési csoportba tartozik, és erre figyelemmel az indítványozónak rokkantsági ellátást kell megállapítani, felülvizsgálata állapotváltozás esetén szükséges.
- [5] A bíróság által elrendelt új eljárás eredményeképpen a hatóság első fokon 2014. július 1. napjától 66 960 Ft, másodfokon 42 855 Ft összegű rokkantsági ellátást állapított meg. Mindkét határozat – az indítványozó által is

- elismerten helyesen – azon alapult, hogy miként a bíróság új eljárást elrendelő ítéletében megállapította, az indítványozó egészségi állapota 57%, és B2 minősítési kategóriába tartozik, így az ellátás összegét az Mmtv. 12. § (1) bekezdése, 33/A. § (1) bekezdés a) pontja, valamint (2) bekezdés c) pontja alapján kell meghatározni.
- [6] A bíróság ítéletében megállapított, a hatóság által az új eljárásban kötelezően alapul vett adatok (egészségi állapot mértéke, minősítési kategória) az indítványozó szerint önmagukban nem voltak elegendőek az ellátás összegének megállapításához, mivel arra az a körülmény is lényeges hatást gyakorol, hogy az ellátott állapotában bekövetkezett-e javulás. Az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontja szerint ugyanis amennyiben a 32. § (1) bekezdése alapján rokkantsági ellátásban részesülő személy vagy a 33. § (1) bekezdése alapján rehabilitációs ellátásban részesülő személy felülvizsgálatát követően az ellátott rokkantsági ellátásra jogosult, az ellátás összegét a 12. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kell megállapítani azzal, hogy az – az állapotjavulás kivételével – nem lehet kevesebb a felülvizsgálatot megelőző hónapra járó ellátás összegénél, ami az indítványozó esetében 101 455 Ft volt.
- [7] Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 109. § (3) és (4) bekezdéseire figyelemmel a jogerős határozat bírósági felülvizsgálata iránti perben benyújtott keresetében egyedül azt sérelmezte, hogy az eljáró hatóságok alaptalanul hivatkoztak az állapotjavulás tényére (és csökkentették az ellátás összegét) mivel a bíróság által a 2.M.858/2012. számú perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemények az állapotjavulásra vonatkozó megállapításokat nem tartalmazták, arra irányuló kérdést a bíróságtól nem is kaptak. Következésképpen az állapotjavulás tényét a megismételt eljárásban kellett volna vizsgálni és bizonyítani. Amennyiben ugyanis a társadalombiztosítási szerv a rokkantsági ellátás összegét arra alapítva állapítja meg, hogy az ügyfél egészségi állapotában javulás következett be, akkor ezen megállapítását az eljárás során szakértői vizsgálattal köteles alátámasztani, és a határozat indokolásában a szakvéleményre utalnia kell.
- [8] Az indítványozó keresetét a bíróság az alkotmányjogi panasz tárgyát képező ítéletével elutasította, arra hivatkozással, hogy a Ket. 109. § (3) bekezdése értelmében, ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett – a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével – nincs helye új eljárásnak. A bíróság megállapította, hogy az új eljárásban az alperesi hatóságnak – figyelemmel a Ket. 109. § (3) és (4) bekezdéseire – kizárólag arról kellett döntenie, hogy a korábbi ítéletben megállapított paraméterek (57%-os egészségi állapot és B2 kategória) alapul vételével az indítványozó milyen összegű rokkantsági ellátásra jogosult. Az indítványozó sem az egészségi állapot mértékét, sem a besorolási kategóriát nem vitatta.
- [9] Ezt követően a bíróság úgy foglalt állást, hogy az indítványozó az állapotjavulás megállapításának jogellenességére nem hivatkozhatott, mivel az egészségi állapot mértékét a bíróság a 2.M.858/2012/31. számú ítéletében rögzítette, attól eltérnie az alperesnek (társadalombiztosítási szerv) nem lehetett, a B2 kategóriás rokkantsági ellátás összegét az 57%-os egészségi állapot alapján kellett megállapítania. Az ítélet – a Kúria BH.2015.81. számú közjött határozatával egyezően – rögzítette továbbá, hogy a III. csoportú rokkantsági nyugdíj megállapításának alapjául szolgáló 50–79% közötti össz-szervezeti egészségkárosodáshoz képest a B2 minősítés (össz-szervezeti egészségkárosodás 43%) állapotjavulást jelent.
- [10] A bíróság jogerős ítéletét az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel támadta meg a Kúria előtt. Elsődlegesen a bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és a hatóság határozatának megváltoztatását kérte akként, hogy a rokkantsági ellátás összege az állapotjavulás figyelembevételével nélkül (az időközi emelésekkel számított mértékben) 105 760 Ft összegben kerüljön megállapításra. Másodlagosan a bíróság ítéletének a hatóság határozatára is kiterjedő hatályon kívül helyezését és a hatóság új eljárásra utasítását kérte azzal, hogy a hatóságnak a megismételt eljárásban szakértő bevonásával kell meghatároznia, hogy az egészségi állapotban bekövetkezett-e javulás.
- [11] A felülvizsgálati kérelemben az indítványozó hangsúlyozta, hogy a B2 minősítés egy teljesen új jogszabály, a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet 1. számú mellékletében foglalt szempontrendszer figyelembevételével került megállapításra, mely rendelet csak 2012. február 17-én lépett hatályba, így az indítványozó szerint az ezen rendelet alapján elvégzett minősítés eredményét nem lehet minden további nélkül összevetni a rendelet hatálybalépését megelőzően, más jogszabály alapján elvégzett minősítés eredményével. Amennyiben a bíróság mégis ezt teszi, minimálisan legalább annak vizsgálatára van szükség, hogy a különbség mennyiben vezethető vissza a szabályozás megváltozására és mennyiben az ellátott személy egészségi állapotában bekövetkezett tényleges javulásra. Az indítványozó szerint az állapotjavulás – szemben a bíróság álláspontjával – önálló bizonyításra szoruló (élettani-biológiai) ténykérdés, nem pedig

jogkérdés. Ezen szakkérdés tisztázása nélkül a tényállás felderítetlen, ezért a hatóság, illetve a bíróság ezen nem bizonyított körülményre alapított döntése megalapozatlan.

- [12] Az indítványozó jelezte, hogy egy másik ügyben meghozott kúriai döntésre tekintettel (Kúria Mfv.III.10.753/2013., közzétéve: BH.2015.81.) jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta abban a kérdésben, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjában foglalt állapotjavulás ténye önálló bizonyításra szoruló (orvosi) szakkérdésnek tekintendő-e, illetve abban az esetben is levonható-e következtetés az állapotjavulás tényére az egészségi állapot %-ban kifejezett értékeinek pusztá összevetése alapján, ha az állapotjavulás szempontjából releváns minősítések nem pontosan ugyanazon jogszabályi rendelkezések alapján történtek.
- [13] A Kúria a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező, 2016. május 18-án meghozott Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítéletével a bíróságnak az indítványozó keresetét elutasító ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria megállapította, hogy tévesen foglalt úgy állást a bíróság, hogy az állapotjavulás a megismételt eljárásban nem vizsgálható. Ezt követően korábbi joggyakorlatára, valamint az Mmtv. 33/A. §-át beiktató 2012. évi CXVIII. törvény indokolására hivatkozva kifejtette, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjában rögzített állapotjavulás kizárólag a korábban az erre vonatkozó irányelvek, majd pedig a rendelet alapján megállapított egészségkárosodási mértékek összehasonlítása alapján vizsgálható, mivel az egészségi állapotot érintő változások más, jogszabály által meg nem határozott kritériumok, szempontok szerinti vizsgálatára a társadalombiztosítási szervnek és a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránti perben eljáró bíróságnak sincs felhatalmazása. A Kúria megerősítette a korábbi ügyekben kifejtett álláspontját, miszerint a szóban forgó ellátásokra való jogosultság feltételeinek jogszabályi úton történt módosítása (ideértve az egészségkárosodás, egészségi állapot meghatározására vonatkozó feltételek változását) nem vet fel jogalkalmazási problémát, az ezzel kapcsolatos sérelmek orvoslására az Alkotmánybíróság rendelkezik hatáskörrel. Az állapotjavulás jogszabályi definiálásának hiányával kapcsolatos alkotmányossági aggály a rendes bíróságok eljárásában nem orvosolható, mert mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását bíró nem kezdeményezheti.
- [14] Az indítványozó szükségesnek tartotta megjegyezni, hogy a per folyamán, 2015. június 22. napján hozta meg a Baranya Megyei Kormányhivatal a 71-2-04221/2013/18. számú határozatot, melyben megállapította, hogy az indítványozó egészségi állapota már csupán 46%-os (azaz össz-szervezeti egészségkárosodásának mértéke 54%), C2 minősítési osztályba tartozik, és 2015. augusztus 1. napjától 102 255 Ft összegű rokkantsági ellátásra jogosult. Az indítványozó szerint ez a határozat is megerősítette azon álláspontját, hogy egészségügyi állapotában – a támadott határozatban foglaltak ellenére – javulás ténylegesen nem következett be, így az egészségjavulás tényére alapított társadalombiztosítási határozat, valamint az azzal szemben benyújtott keresetet elutasító bírósági döntések ténybelileg nyilvánvalóan megalapozatlanok voltak.
- [15] Az indítványozó ezek alapján fordult az Alkotmánybírósághoz, és terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Ebben kérte az Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítéletének, valamint a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és ezért azt az Abtv. 43. §-a alapján semmisítse meg. Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § (3) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása során alkotmányos követelmény, hogy az állapotjavulás tényét mint önálló bizonyításra szoruló szakkérdést, a hatóság, illetve – ilyen irányú indítvány esetén – a bíróság az eljárás során szakértő bevonásával vizsgálja, amennyiben az egészségi állapot minősítésének alapjául szolgáló szabályok a korábbi minősítés óta megváltoztak. Erre vonatkozó szakértői bizonyítás hiányában az Mmtv. hatálybalépését megelőzően megállapított rokkantsági nyugellátás alapját képező rokkantsági csoport és az egészségi állapotnak a 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet alapján elvégzett komplex felülvizsgálat során kapott százalékos mértékének a pusztá összevetéséből az állapotjavulásra nem lehet következtetni.
- [16] Az indítványozó utalt az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatára, mely szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmezésekor a korábbi Alkotmány tisztességes eljáráshoz fűződő joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlata a jelen ügyben is relevanciával bír.
- [17] Az alapul szolgáló ügyre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez az indítványozó szerint a bíróságoknak az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjában rögzített állapotjavulás fogalmára vonatkozó téves és alaptörvény-ellenes jogértelmezése vezetett. Az indítványozó jelezte, hogy a bírói függetlenség Alaptörvényben is rögzített elvére tekintettel a bíróságok jogértelmező tevékenysége főszabály szerint nem vonható alkotmánybírósági kontroll alá. Álláspontja szerint azonban a bírói döntés alaptörvény-ellenességét eredményezi, ha a bíróság egy, az ügy érdemét lényegesen befolyásoló körülményt az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelme-

zési szabályokat sértő, téves jogértelmezéssel kivon a bizonyítandó, illetve bizonyítható kérdések köréből. Így a bizonyítás lehetőségének megtagadásával megsérti a fél tisztességes eljáráshoz fűződő jogát.

- [18] Az indítványozó szerint a jelen ügyben a Kúria által a joggyakorlata során konzekvensen követett azon jogértelmezése, mely szerint az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésében foglalt „állapotjavulás” még abban az esetben sem lehet önálló szakértői bizonyítás tárgya, ha az egészségügyi állapot korábbi és a későbbi minősítése más jogi norma alapján történt, az alábbi okból kifolyólag olyan súlyú, minősített jogértelmezési hibának tekintendő, mely a bírói jogértelmezésnek az Alaptörvény 28. cikke által felállított határait áthágja. A Kúria ugyanis nem tesz mást, mint az ellátás összegére jelentős befolyással bíró orvosi (biológiai-élettani) szakkérdésnek tekintendő körülményt önálló bizonyítás tárgyává nem tehető jogkérdéssé változtat.
- [19] Az indítványozó álláspontja szerint az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságot, a XXIV. cikk (1) bekezdésében, és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a 28. cikkben foglaltakat.

II.

- [20] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

- [21] 2. Az Mmtv. érintett rendelkezése:

„33/A. § (1) Amennyiben a 32. § (1) bekezdése alapján rokkantsági ellátásban részesülő személy vagy a 33. § (1) bekezdése alapján rehabilitációs ellátásban részesülő személy felülvizsgálatát követően az ellátott rokkantsági ellátásra jogosult, az ellátás összegét a 12. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kell megállapítani azzal, hogy az – az állapotjavulás kivételével – nem lehet kevesebb a felülvizsgálatot megelőző hónapra járó ellátás összegénél,”

III.

- [22] Az Alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében – tanácsban eljárva – befogadta, érdemi vizsgálatát látva szükségesnek az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésében szereplő állapotjavulás – mint a korábban megállapított ellátás összegére kiható tényező – önálló bizonyítandóságát illetően.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint megalapozott.
- [24] Az indítványozó alkotmányjogi panasz beadványában részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, és a 28. cikkre hivatkozott. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható.
- [25] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében az abban megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési

idő hiányára alapított indítványok esetében van helye {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]}. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]}. Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [46]; 3209/2017. (IX. 13.) AB határozat, Indokolás [30]}.

- [26] Az Alaptörvény 28. cikke szintén nem alapjogot tartalmaz, hanem a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3209/2017. (IX. 13.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság azonban az alkotmányjogi panasz elbírálása során figyelemmel volt az Alaptörvény – indítványban is megjelölt – B) cikk (1) bekezdésében, valamint a 28. cikkben foglaltakra is.

V.

- [28] Az indítvány érdemi vizsgálatának megkezdése előtt az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta megvizsgálni, hogy nem áll-e fenn a konkrét ügyet illetően hatáskör-korlátozás, mely akadályát képezné az alkotmánybírói eljárás lefolytatásának. Az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése értelmében ugyanis mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Alkotmánybíróság a 24. cikk (2) bekezdés b)–e) pontjaiban foglalt hatáskörében a központi költségvetésről, a központi költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, az illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények Alaptörvénnyel való összhangját kizárólag az élethez és az emberi méltósághoz való joggal, a személyes adatok védelméhez való joggal, a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához való joggal vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó jogokkal összefüggésben vizsgálhatja felül, és ezek sérelme miatt semmisítheti meg.
- [29] Az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésében rámutatott, hogy az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése a céljára tekintettel nem értelmezhető másként, mint hogy „[a]z államadósság mértékének legalább a teljes hazai össztermék felére történő szorítása annyira fontos követelmény, hogy ennek megvalósítása érdekében az Alaptörvény még az Alkotmánybíróság hatáskörét is korlátozta az általános szabályokhoz képest. Meghatározott tárgykörű törvények, így a központi költségvetésről és egyes közterhekről szóló jogszabályok esetében csak az Alaptörvény e cikkében konkrétan felsorolt alapjogok esetén van helye megsemmisítésnek” (lásd: a törvényjavaslatok előterjesztőinek indokolása). Az Alaptörvény hatáskört korlátozó szabályáról is azt kell feltételezni, hogy az a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál (Alaptörvény 28. cikk). Ezzel az az értelmezés áll összhangban, ha a kivételt rögzítő szabályt az Alkotmánybíróság nem értelmezi az eddigi gyakorlatától eltérően, jelentős mértékben kiterjesztően, és nem azonosít valamely költségvetést magával a költségvetési törvénnyel. A „központi költségvetés” kifejezésnek pedig csak olyan jelentéstartalmat lehet adni, amely megfelel az említett alkotmányi rendelkezések céljának és tartalmának. Eszerint „központi költségvetésről” az a törvény szól, amelynek elfogadásával „az Országgyűlés felhatalmazza a Kormányt az abban meghatározott bevételek beszedésére és kiadások teljesítésére” {Alaptörvény 36. cikk (3) bekezdés, 29/2017. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [35]–[36]}.
- [30] Az Mmtv.-nek a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező rendelkezése nem irányul jövőbeni költségvetési kiadási tétel meghatározására, az alkotmányossági felülvizsgálat eredménye nem vezetne kényszerítően a költségvetési törvény módosításának szükségességéhez, és az nem járna a költségvetési gazdálkodás jelentős módosulásával. Hasonlóképpen foglalt állást az Alkotmánybíróság a 40/2012. (XII. 6.) AB határozatban, amikor is szintén előkérdésnek tekintette, hogy az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdésében foglalt hatáskör-korlátozás ellenére vizsgálhatja-e az Mmtv. támadott rendelkezéseit [7. § (4) bekezdés, valamint 13. § (2) bekezdés d) pont]. Az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlatára – különösen a 22/2012. (V. 11.) AB határozatban foglaltakra – tekintettel azt állapította meg, hogy az Mmtv. vizsgált két rendelkezésének alkotmányossági vizsgálata nem volt kizárt, e rendelkezések esetleges megsemmisítéséből sem következett ugyanis a költségvetési törvény módosítása, és a megsemmisítés nem járt a költségvetési gazdálkodás jelentős módosulásával {40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [3]}.

- [31] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése nem képezi akadályát a jelen alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásának.

VI.

- [32] Az Alkotmánybíróság előtt már több ízben szerepelt a rokkantellátás átalakításával kapcsolatos jogalkotási, valamint jogalkalmazási tevékenység vizsgálata. Az Abtv. 24. § (3) bekezdése értelmében „[n]incs helye az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásának, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés vizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alaptörvénynek ugyanarra a rendelkezésre, illetve elvére (értékére), és azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alaptörvény-ellenességet megállapítani (ítélt dolog), kivéve, ha az Alkotmánybíróság döntése óta a körülmények alapvetően megváltoztak.”
- [33] Az Alkotmánybíróság érdemi alkotmányossági vizsgálat eredményeként hozta meg a 40/2012. (XII. 6.) AB határozatot, melyben az alapvető jogok biztosának az Mmtv. 7. § (4) bekezdése és 13. § (2) bekezdés *d*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményező, utólagos normakontroll eljárásra irányuló indítványa alapján átfogóan vizsgálta a korábbi rokkantnyugdíj ellátás átalakításának alkotmányossági aspektusait. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában részletesen áttekintette a korábbi rokkantnyugdíj-ellátást felváltó Mmtv. szabályozását, és rámutatott, hogy az Mmtv. tartalmazott átmeneti szabályokat a korábbi ellátások átalakítása, illetve továbbfolyósítása terén, ezért nem állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet [40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [38]–[47]].
- [34] A 21/2018. (XI. 14.) AB határozat jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapításra irányuló bírói kezdeményezés alapján vizsgálta az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének *a*) pontja második fordulata alapján alkalmazandó 12. § (1) bekezdés *a*) pontja nemzetközi szerződésbe ütközését. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította, azonban hivatalból eljárva a rendelkező részben megállapította, hogy „az Országgyűlés nemzetközi szerződésből származó jogalkotói feladat elmulasztását valósította meg azáltal, hogy a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény 12. § (1) bekezdés *a*) pontját a törvény 33/A. § (1) bekezdés *a*) pontja alá tartozó esetekben oly módon rendelte alkalmazni, hogy ezzel egyidejűleg nem alkotott olyan szabályokat, melyek lehetővé teszik az ellátás összegének meghatározása során az ellátásra jogosultak élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapota javulásának mértéke, illetőleg a 2012. január 1. napját megelőzően megállapított ellátás összege figyelembevételét.” Valamint alkotmányos követelményként ugyanitt előírta, hogy „a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény 33/A. § (1) bekezdés *a*) pontjának »az állapotjavulás kivételével« szövegrésze kizárólag azon ellátásra jogosultak esetén alkalmazható, akiknek nem csak a jogszabályok szerinti kategóriák és értékek alapján meghatározott jogi értelemben vett állapota, hanem az élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapota is kedvezően változott” [21/2018. (XI. 14.) AB határozat, Rendelkező rész 1., 2. pont]
- [35] Az ítélt dolog esete az utólagos normakontroll eljárás akadályaként abban az esetben merül fel, ha az Alkotmánybíróság korábban érdemben már vizsgálta a támadott jogszabályt, vagy jogszabályi rendelkezést. Jelen ügy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz, nem utólagos normakontrollra, hanem a sérelmezett bírósági döntés vizsgálatára irányuló indítvány, ezért az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az ítélt dolog (*res iudicata*) esete mint az alkotmánybírósági eljárás akadálya a fenti ügyeket illetően nem áll fenn.
- [36] Ugyanakkor, bár a jelen alkotmányjogi panasz a korábbi – érdemben elbírált – beadványoktól eltérően az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatára irányul, melyben az indítványozó azt sérelmezi, hogy az eljáró hatóságok (és bíróságok) az állapotjavulás tényét nem vizsgálták, az nem volt része a bizonyítási eljárásnak, ezáltal sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, az Alkotmánybíróság a fentebb ismertetett korábbi érdemi döntéseire figyelemmel folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot.

VII.

- [37] Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének alkalmazása nyomán azt sérelmezte, hogy a 2012. január 1-jével hatályba lépett Mmtv. szerinti besorolásakor a korábban folyósított összegnél alacsonyabb ellátási összeg került megállapításra, oly módon, hogy az állapotjavulás vizsgálata önállóan

nem képezte tárgyát a bírósági eljárásnak, azt az eljáró bíróságok nem orvosi (biológiai-életteni) szakkérdésnek tekintették, hanem jogkérdésként kezelték.

- [38] Az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja értelmében amennyiben a 32. § (1) bekezdése alapján rokkantsági ellátásban részesülő személy vagy a 33. § (1) bekezdése alapján rehabilitációs ellátásban részesülő személy felülvizsgálatát követően az ellátott rokkantsági ellátásra jogosult, az ellátás összegét a 12. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kell megállapítani azzal, hogy az – az állapotjavulás kivételével – nem lehet kevesebb a felülvizsgálatot megelőző hónapra járó ellátás összegénél.
- [39] A törvényjavaslat előterjesztői indokolása szerint az Mmtv. hatálybalépésekor az „érintett ellátásokban – rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj, rendszeres szociális járadék, átmeneti járadék – részesülő személyek számára biztosítja a szerzett jogok érvényesülését, a rehabilitálhatóság és foglalkoztathatóság szempontjait figyelembe véve kezeli az érintett ellátási csoportokat, szem előtt tartva a létbiztonságot.”
- [40] A jogalkotó tehát az állapotjavulás tényét tekinti olyan tényezőnek, amely a korábban megállapított és folyósított ellátás összegének csökkentését vonja maga után. Abban az esetben azonban, ha állapotjavulás nem állapítható meg, az ellátást a korábbi összegben kell továbbfolyósítani. A jogalkotó tehát figyelemmel az érintett ellátási csoportokra, valamint a létbiztonságra csak abban az esetben engedi csökkenteni a korábbi ellátás összegét, ha az annak megállítása alapjául szolgáló egészségügyi-munkaképességi állapotban pozitív változás következik be.
- [41] A szerzett jogok védelmének alkotmányos megítélése az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogbiztonság kérdéséből ered. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – és elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, és egyértelműek legyenek. Működésüket tekintve kiszámíthatónak és előreláthatónak kell lenniük a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Az Alkotmánybíróság korábban azt is megállapította, hogy a jogbiztonság elve többek között megköveteli a szerzett jogok védelmét, a véglegesen teljesedésbe ment jogviszonyok érintetlenül hagyását, továbbá a múltban keletkezett tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabályokkal való korlátozhatóságát. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság és a szerzett jog alkotmányos védelme nem értelmezhető akként, hogy a múltban keletkezett jogviszonyokat soha nem lehet alkotmányos szabályozásokkal megváltoztatni. {Legutóbb összefoglalóan: 12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [92]}.
- [42] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a társadalombiztosítás alkotmányossági vizsgálata során visszatérő megállapítás, hogy a szerzett jogok megvonása összefügg a jogállamisághoz szervesen kapcsolódó jogbiztonság elvével. A társadalombiztosítás azonban a szociális biztonsághoz való jog megvalósításának csupán egyik eszköze, vagyis a társadalombiztosításnak a szerzett jogok garantálását az ellátáshoz való alkotmányos jog megvalósítására figyelemmel kell biztosítania. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a szerzett jog szinonimájaként kezdetben a vásárolt jog szerepelt, utalva arra, hogy a járulékfizetéssel ellentételezett szolgáltatások állnak alkotmányos védelem alatt. Ugyanakkor azt is hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy a vegyes rendszerű társadalombiztosításban nem választható el élesen a biztosítási és a szolidaritási elem. Mivel a vásárolt jogra csak a biztosítással fedezett szolgáltatások esetében lehet sikerrel hivatkozni, az elemek keveredése miatt nem dönthető el teljes pontossággal, hogy melyik mögött áll ellenszolgáltatás, és melyik mögött nem, azaz, melyek – és milyen mértékben – tartoznak a járulékfizetéssel ellentételezett szolgáltatások alkotmányos védelme alá. A későbbiekben az Alkotmánybíróság elvi éllel állapította meg, hogy a jogbiztonság mint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja a szociális rendszerek stabilitása szempontjából különös jelentőségű. E megállapítás alátámasztására kifejtette az Alkotmánybíróság, hogy a szolgáltatásokat és a hozzájuk fűződő várományokat nem lehet sem alkotmányosan megfelelő indok nélkül, sem pedig egyik napról a másikra megváltoztatni. Az átmenet nélküli változáshoz különös indok szükséges. Ugyanakkor azt is rögzítette, hogy a kötelező biztosítási rendszer esetében a járulékok kötelező befizetése, vagyis a vagyonelvonás fejében a rendszer fokozottabb stabilitása várható el {lásd összefoglalóan: 29/2017. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [42]–[44]}.
- [43] Korábbi e tárgyú határozataiban tett megállapításait jelen ügyben is mérvadónak tekintve az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az állapotjavulás ténye, mely a korábbi ellátás összegének csökkentését eredményezi, olyan garanciális előírás alkalmazása a jogalkotó részéről, amely a szerzett jogok védelmét

szolgálja, azaz, a korábbi ellátás összege tekintetében az alkotmányos elvárásoknak megfelelő indok nélküli csökkentés akadályát képezi.

VIII.

- [44] Az alapul szolgáló ügyre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez az indítványozó szerint a bíróságoknak az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjában rögzített állapotjavulás fogalmára vonatkozó téves és alaptörvény-ellenes jogértelmezése vezetett. Az indítványozó szerint a jelen ügyben a Kúria által a joggyakorlata során konzekvensen követett azon jogértelmezése, mely szerint az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésében foglalt „állapotjavulás” még abban az esetben sem lehet önálló szakértői bizonyítás tárgya, ha az egészségügyi állapot korábbi és a későbbi minősítése más jogi norma alapján történt, olyan súlyú, minősített jogértelmezési hibának tekintendő, mely a bírói jogértelmezésnek az Alaptörvény 28. cikke által felállított határait áthágja. A Kúria ugyanis nem tett mást, mint az ellátás összegére jelentős befolyással bíró orvosi (biológiai-életteni) szakkérdésnek tekintendő körülményt önálló bizonyítás tárgyává nem tehető jogkérdéssé változtatta.
- [45] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság által megállapított tényállás szerint az indítványozó III. csoportú rokkantsági nyugdíjban részesült, majd 2012. július 1. napjától kezdődően havi 28 720 Ft összegű rehabilitációs pénzbeli ellátást állapítottak meg számára, azzal, hogy egészségi állapotának mértéke 60%-os, rehabilitálható. Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta, azonban az indítványozó egészségi állapotának mértékét 57%-osnak, B1 csoportba tartozónak minősítette, azzal, hogy foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, melynek szükséges időtartama 36 hónap.
- [46] A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti indítványozói kereset nyomán eljárva a bíróság a társadalombiztosítási szervek határozatait hatályon kívül helyezte és új eljárásra kötelezte. A bíróság megállapította, hogy a felperes egészségi állapota 57%-os, és B2 minősítési csoportba tartozik.
- [47] Az új eljárásban a társadalombiztosítási hatóság az indítványozó számára 2014. július 1. napjától rokkantsági ellátást állapított meg havi 66 960 Ft összegben. Az indítványozó fellebbezése folytán a másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot az ellátás összege vonatkozásában megváltoztatta, és azt 42 850 Ft-ban állapította meg. A társadalombiztosítási szervek határozataikat a bíróság ítéletére, és az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjára, valamint 12. § (1) bekezdésére alapították.
- [48] A felperes kereseti kérelmében a társadalombiztosítási szervek határozatainak megváltoztatását kérte annak megállapításával, hogy az alperes nem bizonyította, hogy egészségi állapotában állapotjavulás állt volna be, másodlagosan a társadalombiztosítási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését és új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [49] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletéből kiemelte, hogy az alperesnek az új eljárása során a bírósági ítéletben foglaltak szerint kellett eljárni és megállapítani, hogy a felperes 57%-os egészségi állapot és B2 minősítési kategória alapján milyen összegű ellátásra jogosult. A társadalombiztosítási szerveknek a Ket. 109. § (3) és (4) bekezdéseinek szem előtt tartásával kizárólag a rokkantsági ellátás összegéről kellett döntenie. Az elsőfokú ítéleti érvelés szerint a bíróság által megállapított 57%-os egészségi állapot a korábbi III. csoportú rokkantsági nyugdíj alapjául szolgáló 50–79%-os mérték közötti össz-szervezeti egészségkárosodáshoz képest állapotjavulást jelent. A bíróság álláspontja szerint az „állapotjavulás jogellenességére” a felperes a perben nem hivatkozhatott, mivel az egészségi állapot mértékét a bíróság ítéletében rögzítette és attól a társadalombiztosítási szervnek a megismételt eljárásban eltérni nem lehetett.
- [50] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében azzal érvelt, hogy a bíróság tévesen foglalt állást a tekintetben, hogy a perben az állapotjavulás megállapításának jogellenessége már nem vitatható, továbbá, az ítélet szakértői bizonyítás nélkül, tévesen rögzítette, hogy a felperes egészségi állapotában javulás következett be. A felperesi érvelés szerint az állapotjavulás megállapításának jogellenességét vitathatta a megismételt eljárásban, mivel az alapeljárás az állapotjavulásra nem terjedt ki, azzal kapcsolatban a társadalombiztosítási szervek határozatai semmilyen megállapítást nem tartalmaztak, az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása csak azért vált alkalmazandóvá, mert a bíróság rokkantsági ellátás megállapítására utasította a hatóságot. Azonban az egészségi állapot mértékéből önmagában nem lehet következtetést levonni az állapotjavulás megtörténte.
- [51] A felperes szerint összeegyeztethetetlen a tisztességes ügyintézés alkotmányos elvével és az ügy érdemére kiható módon törvénysértő eljárásnak tekintendő, ha a hatóság az ügyfél számára kedvezőtlen döntését felderítetlen tényállás alapján, az ügy eldöntése szempontjából lényeges körülmények bizonyítása nélkül hozza meg. A társadalombiztosítási szervek eljárása ezáltal egyben a jogbiztonságból eredő bizalomvédelem elvét is sérti.

Hozzátette az indítványozó, hogy amennyiben az eljáró bíróság a társadalombiztosítási szervek ily módon hozott határozatát helybenhagyja, úgy a bíróság is megsérti a tisztességes eljárás követelményét.

- [52] Az indítványozó jelezte, hogy a Kúria előtt jogegységi eljárást kezdeményezett az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdése a) pontja tekintetében.
- [53] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta megalapozottnak. Ítéletében elismerte, hogy a felperes helytállóan hivatkozott arra, hogy a korábban folyamatban volt peres eljárásnak az állapotjavulás nem volt tárgya. Megállapította, hogy a munkaügyi bíróság tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy az állapotjavulás a jelen (azaz a megismételt) eljárásban nem volt vizsgálható. A megismételt eljárásban a társadalombiztosítási szervek határozatai a felperes egészségi állapotának mértékét a munkaügyi bíróság ítéletére hivatkozással rögzítették, azonban rendelkezést csak a rokkantsági ellátás összegére nézve tartalmaztak, ezért az egészségkárosodás mértéke nem volt vizsgálható a peres eljárásban. Rámutatott a Kúria, hogy a felperes nem vitatta keresetében az egészségkárosodása mértékét, hanem azt kérte, hogy állapotjavulás hiányában rokkantsági ellátásának összege ne legyen kevesebb a felülvizsgálatot megelőző hónapra járó ellátás összegénél. Ebben a körben vitatta, hogy egészségi állapotában javulás következett volna be (Kúria ítélete, Indokolás [17]–[18]).
- [54] A Kúria az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített állapotjavulás tekintetében kialakult gyakorlatára hivatkozva kifejtette, hogy az „nem feltétlenül jelenti az egészségi állapotban bekövetkezett, a korábban értékelt betegségekből való felépüléssel alátámasztott tényleges javulást, az egészségi állapot eltérő értékelését az arra irányadó orvosszakmai szabályok (irányelvek a funkcióképesség, a fogyatékoság és a megváltozott munkaképesség véleményezéséhez, NEFMIr.) változása, azok szigorítása is eredményezheti. Az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltétel fennállását a közigazgatási és a peres eljárásban is a hatályos orvosszakmai szabályok szerint kell vizsgálni, a jogi szempontból releváns változást – szakértők bevonásával – az egészségkárosodás százalékos mértékének meghatározásával kell kimutatni. Jogszabály erre vonatkozó rendelkezésének hiányában nincs más lehetőség, mint a korábban az irányelvek és később a NEFMIr. alapján megállapított egészségkárosodási mértékek összehasonlítása, az egészségi állapotot érintő változások más, jogszabály által meg nem határozott kritériumok, szempontok szerinti vizsgálatára a társadalombiztosítási szervek és a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránti perben eljáró bíróságnak sincs felhatalmazása” (Kúria ítélete, Indokolás [22]).
- [55] A Kúria ítéletében kitért arra, hogy – amint azt már egy korábbi határozatában rögzítette – „a perbeli ellátásokra való jogosultság feltételeinek jogszabályi úton történt módosítása (ideértve az egészségkárosodás, egészségi állapot meghatározására vonatkozó feltételek változását, szigorítását is) nem vet fel jogalkalmazási problémát, az ezzel kapcsolatos sérelmek orvoslására az Alkotmánybíróság rendelkezik hatáskörrel. Az állapotjavulás jogszabályi definiálásának hiányával kapcsolatos alkotmányossági aggály a rendes bíróságok eljárásában nem orvosolható, mert mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását bíró nem kezdeményezheti (Mfv.III.10.255/2015/2.; Mfv.III.10.254/2015/2.; Kúria ítélete, Indokolás [25]).
- [56] Erre tekintettel foglalt úgy állást a Kúria, hogy mind a közigazgatási szerv, mind a bíróság eleget tett tényállás tisztázási kötelezettségének, ezért sem a társadalombiztosítási szerv, sem a bíróság nem sértette meg a felperes tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [57] A Kúria döntésének elvi tartalmaként kiemelte, hogy „az Mmtv. 33/A: § (1) bekezdése szerinti állapotjavulás jogilag releváns meghatározása csak a hatályos orvosszakmai jogszabályok szerinti százalékos mértékben bekövetkezett javulást jelenti és nem az egészségi állapotban bekövetkezett tényleges javulást” (Kúria ítélete, Indokolás [28]).
- [58] A jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítéletben a Kúria abból kiindulva vezette le álláspontját, hogy az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített állapotjavulás tekintetében a jogi szempontból releváns változást az egészségkárosodás százalékos mértékének meghatározásával kell kimutatni. A Kúria szerint az, hogy erre nézve jogszabályi rendelkezés nincsen, úgy értékelendő, hogy a korábban az irányelvek és később a NEFMIr. alapján megállapított egészségkárosodási mértékeket kell összehasonlítani.
- [59] Azonban a rokkantsági ellátások terén az egészségi állapot megítélését tekintve korántsem tekinthető egységesnek a bírósági gyakorlat.
- [60] A jelen alkotmányjogi panasszal támadott kúriai ítélet szerinti értelmezést támasztja alá az a bírósági döntés, miszerint a III. csoportú rokkantsági nyugdíj megállapításának alapjául szolgáló 50–79% közötti össz-szervezeti egészségkárosodáshoz képest a B2 minősítés (össz-szervezeti egészségkárosodás 43%) állapotjavulást jelent (Mfv.III.10.753/2013. BH2015.81.).

- [61] Azonban a rokkantsági járadékra való jogosultság [83/1987. (XII. 27.) MT rendelet 1. §, 2. §] elbírálása terén elfoglalt kúriai álláspont szerint a teljes munkaképesség és a 80%-os mértékű egészségkárosodás egymástól különböző feltételként értelmezendő. Erre tekintettel ugyan a Kúria a jogerős ítéletet – az indokolás módosításával – hatályában fenntartotta, azonban előírta, hogy az alperes a szakkérdések megválaszolását igénylő, munkaképtelenségre vonatkozó feltétel tisztázására – az orvosszakértői szerv megkeresése útján – köteles (Mfv.III.10.351/2016, BH2017.130.).
- [62] Még egyértelműbbé tette ez irányú álláspontját a Kúria, amikor rögzítette, hogy jogszabályi rendelkezés hiányában, továbbá az Mmtv., illetve a NEFMIr. rendelkezéseiből sem vezethető le az, hogy az egészségügyi állapothoz a közigazgatási eljárásban – a rehabilitálhatóság körében – adott bizottsági véleményt a peres eljárásban kirendelt igazságügyi orvos szakértő által megállapított mértékű egészségi állapothoz figyelembe lehetne venni (Mfv.III.10.774/2016., Kúria ítélete, Indokolás [22], BH2017.239.).
- [63] Szintén ezt a jogértelmezést tükrözi, hogy a Kúria álláspontja szerint: „a fél rehabilitációs ellátás megszüntetése után rokkantsági ellátás megállapítása iránti kérelme elbírálásakor tisztázni kell az egészségi állapotának mértékét és a rehabilitálhatósággal összefüggő valamennyi körülményt.” Megállapította, hogy a felülvizsgálat alapjául szolgáló ügyben a felperes keresetében a megváltozott munkaképességű személyek ellátásának megállapítását kérte, vagyis azt, hogy rokkantsági ellátásra jogosult, ezért a megismételt eljárásban az egészségi állapot mértéke és a rehabilitálhatósággal összefüggő valamennyi körülmény vizsgálata alapján dönthető el, hogy megilleti-e a kért ellátás vagy sem. Ezt az értékelést mulasztotta el a bíróság, olyan szakértői véleményt nem szerzett be, amely komplex, mindenre kiterjedő orvosi, foglalkoztatási, szociális rehabilitálhatóságot együttesen véleményezett volna (Mfv.III.10.463/2016., Kúria ítélete, Indokolás [26], BH2017.240.).
- [64] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is mérvadónak tekinti az 1/2018. (IV. 6.) AB határozatában a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósítására vonatkozó szabályozás alkotmányossági vizsgálata során tett azon megállapítását, miszerint „[a] »fogyatékoság« kifejezésnek a jelző nélküli alaptörvényi használata széles mozgásteret enged a jogalkotónak abban, hogy milyen nézőpontból határozza meg a »fogyatékoság« tételes jogi fogalmát. Hasonlóképpen mérlegelheti a jogalkotó, hogy a fogyatékoság mértékéhez, élettani eredetéhez, időbeni tartósságához milyen következményt kapcsol. A »fogyatékoság« meghatározható a társadalom nézőpontjából (fogyatékos az, akit a társadalom ilyennek tekint), és meghatározható orvosi nézőpontból is (fogyatékos az, aki orvosi szempontból fogyatékos). Valamely fogyatékoság minősítésének feltételei nem vezethetők le közvetlenül az Alaptörvény XIX. cikkéből. Ugyanakkor a jogalkotó nem választhat olyan megoldást, amely teljesen, kivételt nem tűrően, mérlegelést kizáróan fogalmi ellentétben áll az Alaptörvény szóhasználatának a szavak általánosan elfogadott jelentése szerinti tartalmával. Az Alkotmánybíróság által megválaszolendő kérdés az, hogy következik-e az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdéséből kényszerítően az, hogy önmagában a helyváltoztatás súlyos elnehezedéséhez kössön a jogalkotó az ilyen személyek támogatására szánt valamilyen rendszeres juttatást” {1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [18]}.

IX.

- [65] A fenti bírósági gyakorlatra is figyelemmel, az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint nem osztja a Kúria felülvizsgálati eljárásban született – jelen alkotmányjogi panasszal támadott – ítéletében elfoglalt álláspontját.
- [66] Az Alkotmánybíróság leszögezi, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban is az a feladata, hogy az Alaptörvénnyel való összhangot vizsgálja. A tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése, az eljáró bíróságok ítélező tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]}. Mindezeket szem előtt tartva az Alkotmánybíróság a jelen alkotmányjogi panasz eljárásban is csak annak vizsgálatára szorítkozhatott, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet összhangban áll-e az Alaptörvénnyel, illetve fennáll-e az indítványban állított alapjogi sérelem.
- [67] Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez az vezetett, hogy a bíróságok az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontjában rögzített állapotjavulás tényét, bár az érdemi döntésre kiható – az ellátás összegének csökkentését indokoló – ténynek tekintették, azonban önállóan nem vizsgálták.

Az egészségi állapotban bekövetkezett pozitív változás kérdése nem képezte részét a bizonyítási eljárásnak, pusztán a korábbi szabályozás szerinti besorolás és az új minősítési rendszer százalékos adatainak összevetése alapján állapított meg a bíróság állapotjavulást, és erre tekintettel csökkentette a korábban folyósított ellátási összeget.

- [68] A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmánybírói gyakorlatát összefoglalóan tekintette át a 7/2013. (III. 1.) AB határozat, melyben az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is magában foglalja, és az eljárás egészének, valamint körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is tartalmazza. (ABH 1998, 91, 98–99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely a jogi szabályozással szembeni azon alkotmányos igényt jelenti, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben döntsön. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák érvényesüléséhez, mivel az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben leszögezte, hogy egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, azonban nevesíthető számos olyan követelmény, amely minden eljárás esetében feltétel ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön. Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági tárgyalás követelményének része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek ésszerű időn belül való befejezése {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [38]}. {7/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [24], [29]; megerősítette pl.: 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]; 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [69] Az Alkotmánybíróság azt is kifejtette, hogy a felülvizsgálat – bár eljárásjogi értelemben jogorvoslatnak minősül, de a rendes jogorvoslat, vagyis a fellebbezés kimerítése után illet(het)i meg a feleket – nem hozható érdemi alkotmányossági összefüggésbe az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joggal {pl.: 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [24]–[25]}. A jogalkotó szabad döntése, hogy intézményesít-e ilyen rendkívüli jogorvoslatot vagy sem, és nagyfokú szabadsággal rendelkezik e jogorvoslat terjedelmét, feltételeit illetően is. Arra is rámutatott azonban az Alkotmánybíróság, hogy amennyiben a jogalkotó biztosít ilyen jogorvoslatot, akkor ennek az eljárási szakasznak is meg kell felelnie a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó követelményeknek. Azaz ki kell elégítenie az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből folyó alkotmányos elvárásokat, különös tekintettel arra, hogy a Kúria ebben az eljárásban jogerős ítéletet helyezhet hatályon kívül, és akár maga hozhat új érdemi határozatot {3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [70] A 3179/2018. (VI. 8.) AB határozatban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „az adott ügyben alkalmazandó jogszabályoknak pusztán a nyelvtani értelmezése nem felel meg az indokolt bírói döntéssel szemben támasztott alkotmányos követelményeknek. Ennek oka, hogy az Alaptörvény 28. cikke azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. A bírói jogalkalmazás folyamatában a jogszabályok értelmezése egy olyan komplex indokolást igényel, amely a szintaktikai mellett a teleologikus és a rendszertani értelmezés szempontjait is felismeri, értékeli és egymásra tekintettel ütközteti. A jogértelmezés ezen bíró által érvényesített, komplex folyamatában az irányadó jogi normákat a rendszertani értelmezés keretében nemcsak egymásra tekintettel, hanem a jogalkotó céljára és az Alaptörvényre figyelemmel is értékelni kell a konkrét ügyben” (Indokolás [81]). Ennek hiányában viszont a közigazgatási döntések bírósági felülvizsgálata csak a formális jogszerűség ellenőrzésére szorítkozna, a tartalmi szempontok mellőzésével {3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [55]; megerősítve: 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [81]}.
- [71] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban „az Alaptörvény 28. cikke a formális jogszerűségeen túlmutató, olyan alkotmányjogi szempontból értékelhető tartalmi követelményeket támaszt a bírói döntések indokolásával szemben, amelyek értelmében a bíróságnak a döntése szempontjait, indokait kellő részletességgel kell

bemutatnia {3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, indokolás [41]; megerősítve 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat [82]}.

- [72] A jelen ügyben vizsgált bírósági döntés a fentiekre figyelemmel azért nem felel meg ezen kritériumoknak, mert a bíróság nem vizsgálta, és ezáltal nem indokolta meg, hogy az indítványozó részére megállapított – a korábban folyósítottnál – alacsonyabb összegű ellátás indokál szolgáló állapotjavulás valóban bekövetkezett-e. A ténymegállapításkor a bíróság pusztán a korábbi (rokkant nyugdíj) besorolás, és az új, Mmtv. szerinti minősítés százalékos összevetésére utalt. Azonban azt maga a bíróság is többször hangsúlyozta, hogy erre vonatkozó jogszabályi előírás nincs. Az eljáró bíróság tehát a korábbi (más szempontokon alapuló) rokkant nyugdíj besorolást automatikusan összevethetőnek tartotta az új, Mmtv. szerinti eltérő alapokon nyugvó minősítési rendszerrel, és abban szereplő besorolási kategóriákkal, holott erre utaló szabályozás nem szerepel a joganyagban.
- [73] Az ellátórendszer átalakítása során a jogalkotó az átmeneti rendelkezésekre vonatkozó alkotmányos követelményre figyelemmel előírta, hogy a korábbi ellátás összege csak kivételesen, az állapotjavulás esetében csökkenthető. A jogalkotó a korábban megállapított összegek továbbfolyósítását tekintette főszabálynak, az állapotjavulás tehát olyan kivételes esetként szerepel, amelyre tekintettel a korábban folyósított ellátási összeg mégis csökkenthető. Ugyanakkor sem az Mmtv., sem az új minősítési rendszer paramétereit rögzítő NEFMIr. nem tartalmaz olyan előírást, amely értelmében a korábbi besorolás és az új minősítés – kizárólag – százalékos értékek alapján való, általános érvényű összevetése önmagában az állapotjavulás tényét bizonyítaná.
- [74] Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy – a 21/2018. (XI. 14.) AB határozat rendelkező részében foglaltakkal összhangban – az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő állapotjavulás, az ellátás csökkentésére kiható olyan tényezőnek tekintendő, amely az eljárás során önállóan, az érintett személy egyedi helyzetére tekintettel, orvosszakmai (és nem pusztán jogi) szakértői vizsgálatot és bizonyítást igényel, ugyanis az állapotjavulás bizonyításának hiányában az eljáró hatóságok nem tesznek eleget a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményének.
- [75] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Mfv.III.10.065/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt a döntéssel felülvizsgált Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.2016/2015/5. számú ítéletére kiterjedő hatállyal megsemmisítette.
- [76] Az Abtv. 43. §-a értelmében amennyiben az Alkotmánybíróság a 27. § szerinti eljárásban alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti, melynek eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcell s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [77] Az alkotmánybírószági határozat rendelkező részét támogatom, azonban az indokolásában foglaltaktól részben eltérő indokok alapján.
- [78] 1. Véleményem szerint amennyiben egy, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütköző alkotmányellenes jogértelmezés következtében kerül sor a bíróság által az ügy eldöntése szempontjából kulcsjelentőségű bizonyítási indítvány teljesítésének megtagadására, az megvalósítja az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való (tisztán processzuális tartalmú) jog sérelmét.
- [79] 2. A jelen ügyben megítélésem szerint erről van szó; a bírói döntés ellentétes a 21/2018. (XII. 14.) AB határozatban megállapított alkotmányos követelménynek a jelen ügyben is érintett törvényi rendelkezés alkotmányos értelmezési kereteire vonatkozó elvi tartalmával. Az alkotmányos követelmény természeténél fogva nem konstitutív, hanem deklaratív jellegű: azaz – mint minden bírósági jogértelmezés is, amely természeténél fogva a bírósági döntéseket megelőzően keletkezett vitás kérdések kapcsán kerül kialakításra – szükségszerűen „visszaható hatályú”, mivel a már korábban is meglévő alkotmányos tartalmat állapítja meg. Ebből adódóan az említett követelmény az annak megállapítását megelőzően született bírósági döntésen is számon kérhető (amennyiben annak megtámadására az Abtv.-ben rögzített határidőben sor került). A jelen ügyben elbírált indítvány hivatkozik a B) cikk (1) bekezdése sérelmére (a jogállamiság sérelme) és azzal összefüggésben a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére is, ezért a fentiekre tekintettel álláspontom szerint a támadott bírói döntés(ek) alaptörvény-ellenessége megállapítható volt, ezért az(oka)t az Alkotmánybíróságnak meg kellett semmisítenie.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [80] Nem értek egyet a Kúria ítéletét megsemmisítő határozattal, mert az nincs összhangban az azonos illetve hasonló ügyekben született alkotmánybírói döntésekkel, amelyeket a testület jogalkotói mulasztásra alapozott, valamint azért, mert azonos jogi kategóriának tekinti az Alaptörvény által megkülönböztetett nemzetközi szerződésbe ütközést, illetve alaptörvény-ellenességet.
- [81] 1. A 3252/2017. (X. 10.) AB végzés visszautasította az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja megsemmisítését kérő alkotmányjogi panaszt. Mindazonáltal a jogalkotói hiányosságokat megállapította, de azokat az alacsonyabb rendű jogszabály, a NEFMI rendelet össz-szervezeti egészségkárosodás mértékét meghatározó szabályaira találta visszavezethetőnek, amelyekre nem volt indítványozói kérelem.
- [82] A 21/2018. (XI. 14.) AB határozat nemzetközi szerződésbe ütközés jogcímén hivatalból állapított meg az Mmtv. 12. § (1) bekezdése a) pontja kapcsán bírói kezdeményezésre jogalkotói mulasztást és rendelkezett annak 2019. március 31-ig történő felszámolásáról. Az Alkotmánybíróság ezen határozata az Alaptörvény Q) cikke (2) bekezdéséből következő alkotmányos követelményt is megállapított az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásához a tényleges állapotjavulás figyelembevehetőségének céljából, szemben az alacsonyabb szintű jogszabályból levezethető állapotjavulással. Az Mmtv. 12. § (1) bekezdés a) pontja megsemmisítését kérő bírói kezdeményezést azonban a határozat elutasította.
- [83] 2. Az előző pontban hivatkozott alkotmánybírószági döntések jelen határozattal történő egybevetésének ellentmondásossága mellett a határozat másik elvi problémája az, hogy összemosza a nemzetközi szerződésbe ütközést és az alaptörvény-ellenességet, jöllehet azok nem szinonim fogalmak, illetőleg jogintézmények. Ennek következtében a Kúria ítéletét megsemmisítő határozat nem is határozza meg azt az alaptörvényi rendelkezést, amelyre az alaptörvény-ellenesség álláspontja szerint visszavezethető.

- [84] 3. Álláspontom szerint kizárólag a jogalkotói hiányosságokat felszámolni rendelő határozat lett volna összhangban az Alaptörvénnyel és az Alkotmánybíróság korábbi döntéseivel, amely
- hivatalból megerősíti a 21/2018. (XI. 14.) AB határozatban foglalt, ugyancsak hivatalból megállapított mulasztást az Alaptörvény tekintetében is;
 - rendelkező részében meghatározott alaptörvényi rendelkezésre hivatkozással állapítja meg az alkotmányos követelményt;
 - elutasítja az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszt, mivel az alkotmánysértő helyzet nem a Kúria eljárásra vezethető vissza.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [85] A többségi határozat indokolását nem tartom meggyőzőnek, a bírósági döntések megsemmisítésével nem értetem egyet.
- [86] A határozat konklúziója szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét – amely a megsemmisítés alapjául szolgált – egy bizonyítási kérdéssel kapcsolatos álláspontban való egyet nem értés okozta: „Az Alkotmánybíróság ezért úgy ítélte meg, hogy – a 21/2018. (XI. 14.) AB határozat rendelkező részében foglaltakkal összhangban – az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő állapotjavulás, az ellátás csökkentésére kiható olyan tényezőnek tekintendő, amely az eljárás során önállóan, az érintett személy egyedi helyzetére tekintettel, orvosszakmai (és nem pusztán jogi) szakértői vizsgálatot, és bizonyítást igényel, ugyanis az állapotjavulás bizonyításának hiányában az eljáró hatóságok nem tesznek eleget a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményének” (Indokolás [74]).
- [87] Ezt az érvelést aggályosnak gondolom, mivel az eddigi (és a határozat IX. része által is idézett) joggyakorlatunk alapján a bizonyítási eljárás kérdéseiben nem vizsgáljuk felül a bírósági ítéleteket: „A tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése, az eljáró bíróságok ítélkező tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélkezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést [...]” (Indokolás [66]).
- [88] Nem emeli magasabb szintre az indokolás meggyőző erejét a közelmúltbeli 21/2018. (XI. 14.) AB határozatra való hivatkozás sem. Ebben a döntésben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdéséből következő alkotmányos követelményként állapította meg, hogy az Mmtv. rendelkezésének „– az állapotjavulás kivételével –” szövegrésze „kizárólag azon ellátásra jogosultak esetén alkalmazható, akiknek nem csak a jogszabályok szerinti kategóriák és értékek alapján meghatározott jogi értelemben vett állapota, hanem az élethelyzetét érdemben meghatározó tényleges fizikai állapota is kedvezően változott”. Ebből a döntésből az következik, hogy az alkotmányos követelménnyel ellentétes bírói döntés az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdését (illetve a mögöttes nemzetközi jogi kötelezettséget) sérti. A Q) cikket sértő jogértelmezés azonban nem minősíthető automatikusan a XXVIII. cikk (1) bekezdését is sértő értelmezésnek; a két alaptörvényi rendelkezésnek elkülönült normatartalma van, más-más sajátos követelmények származtathatóak belőlük, amelyek között lehetnek átfedések, de azt nem gondolom (és valószínűleg a jelen ügyben többségi határozatot támogató többség sem gondolja), hogy minden nemzetközi jogi kötelezettségek megsértése egyben a tisztességes eljáráshoz való jogot is sérti. A jelen ügyben még az sem állítható, hogy a támadott bírósági ítélet esetleg amiatt sértette volna a tisztességes eljáráshoz való jogot, mert a bíróság a döntéshozatal során nem vett figyelembe egy – bármilyen tartalmú – alkotmányos követelményt, hiszen a hivatkozott 21/2018. (XI. 14.) AB határozat a támadott ítéletnél évekkel később született. Egyébként az Alaptörvény Q) cikkébe, illetve nemzetközi szerződésbe ütközésnek megállapítására irányuló kérelmet azonban az indítványozó nem terjesztett elő (jogosultság hiányában nem is terjeszthetett volna). Álláspontom szerint tehát a jelen ügyben 21/2018. (XI. 14.) AB határozatba foglalt alkotmányos követelményre sem lehetett döntést alapozni.
- [89] A jelen határozat többségi indokolása (VII. rész) egy olyan érvelési vonalat is tartalmaz, amely a törvényjavaslat előterjesztői indokolásában megemlített szerzett jogok biztosításából és az Alkotmánybíróságnak a szerzett

jogok védelmével kapcsolatban az Alaptörvény B) cikkére épülő határozataiból azt a következtetést vonja le, hogy „az állapotjavulás ténye, mely a korábbi ellátás összegének csökkentését eredményezi, olyan garanciális előírás alkalmazása a jogalkotó részéről, amely a szerzett jogok védelmét szolgálja, azaz, a korábbi ellátás összege tekintetében az alkotmányos elvárásoknak megfelelő indok nélküli csökkentés akadályát képezi” (Indokolás [43]). Ez a megfogalmazás azt sejteti, hogy a szerzett jogok alkotmányos védelméből következően tényleges (fizikai) állapotjavulás nélkül a korábbi ellátás összege nem csökkenthető. Egy ilyen Alaptörvény-értelmezés túllép a 21/2018. (XI. 14.) AB határozatban vizsgált nemzetközi kötelezettségből eredő követelményeken, s a törvényhozónak az ellátási rendszer átalakításával kapcsolatos alkotmányos mozgásterét jelentősen korlátozza. Éppen ez a B) cikkből levezetett értelmezés (követelmény) nem kérhető számon bírósági döntéseken, mert – az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlata szerint – alkotmányjogi panasz indítványban a B) cikk sérelmére csak két összefüggésben (visszaható hatályú jogalkotás tilalma és kellő felkészülési idő hiánya) lehet hivatkozni.

- [90] A döntés érdemét nem érinti, de az indokolás (VIII. rész) érdekes sajátossága, hogy kitér a „fogyatékoság” alkotmányos fogalmának értelmezésére, az Alaptörvény XIX. cikkével összefüggésben, miközben ennek az Alaptörvényi rendelkezésnek a sérelmére nem hivatkozott az indítványozó, ezért nem lehet relevanciája a döntés szempontjából.
- [91] Megjegyzést érdemel továbbá, hogy az indokolás külön részt szentel (V. rész) a hatáskör-korlátozás fennállásának vizsgálatára is, miközben kétséges, hogy az ügyben ez egyáltalán elvileg felmerülhet-e, minthogy a korlátozás pénzügyi tárgyú törvények felülvizsgálatának és megsemmisítésének lehetőségére vonatkozik, s nem azok bírói értelmezésére.
- [92] Mindezek alapján a többségi határozatot sem indokolását, sem rendelkező részét tekintve nem támogattam.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1630/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3025/2019. (II. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Szabó Marcel* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.22.059/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Rab és Társa Ügyvédi Iroda, 1141 Budapest, Miskolci utca 3., képviseli: dr. Rab Mária ügyvéd) eljáró indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.22.059/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.537/2015/7. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 18.P/P.III.25.073/2013/44. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás szerint az indítványozó 2004. május 20. napján Romániában egy magyarországi kötelező felelősségbiztosítással rendelkező személygépjármű vétlen utasaként szenvedett balesetet, melynek következtében végtagjai lebénultak, 100 %-os rokkanttá vált, egészségi állapotában javulás nem várható, a balesetet követően folyamatos gondozásra szorul. A balesetben más gépjármű nem volt érintett. A biztosító társaság a kárrendezési eljárásban arra hivatkozott, hogy bár a biztosítási limit a baleset időpontjában 300 millió forint volt, azonban az akkor hatályos, a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló 171/2000. (X. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gkfr.) 1. számú melléklet 2. § (2) bekezdése alapján a biztosító helytállási kötelezettsége a konkrét esetben a román jog szerint állt fenn. A román jog alapján az alkalmazandó biztosítási limit a baleset időpontjában 4 millió forint volt, ekként a biztosító az indítványozó kárát csak eddig az összeghatárig térítette meg. Az indítványozó a biztosító által alkalmazott 4 millió forintos biztosítási limit feletti kárának megtérítése iránt keresetet nyújtott be.
- [3] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék az eljárás időpontjában hatályos, a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmjtvr.) alapján úgy ítélte meg, hogy a biztosítási jogviszonyra a magyar állam jogát kell alkalmazni. Megítélése szerint azonban a Gkfr. 1. számú melléklet 2. § (2) bekezdése alapján a biztosító helytállási kötelezettsége a román jog szerint áll fenn a konkrét ügyben, ekként ennek megfelelően a keresetet csak részben, a román jogszabályok szerinti összeghatárig ítélte megalapozottnak.
- [4] 1.2. Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla az első fokon eljárt bíróság ítéletét kizárólag a fizetendő kereseti és fellebbezési illeték vonatkozásában változtatta meg, egyebekben azt helybenhagyta. Az ítéltábla határozata szerint a Fővárosi Törvényszék a tényállást helyesen állapította meg, és az ítéltábla a per főtárgyára vonatkozó jogi következtetésekkel is egyetértett. A másodfokú bíróság ítéletében külön is kiemelte, hogy az alkalmazandó jog szempontjából sem a károkozó lakóhelye, sem pedig a biztosítási szerződésben megjelölt gépjármű telephelye (rendszáma) nem bír jelentőséggel. A Fővárosi Ítéltábla arra is utalt, hogy a Gkfr. 7. § (1) bekezdése a biztosítóval szembeni közvetlen igényérvényesítés lehetőségét csupán perlési kedvezményként biztosítja, az az alapjogviszony lényegén és szerkezetén nem változtat.
- [5] 1.3. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az alperes kereset szerinti marasztalását kérte. Álláspontja szerint a Gkfr. 1. számú melléklete 2. § (2) bekezdése kizárólag azokra a károkozásokra vonatkozik, amelyekben a magyarországi biztosított külföldön, külföldinek okoz kárt.

Az Nmjtvr. 32. § (3) bekezdése értelmében „[h]a a károkozó és a károsult lakóhelye ugyanabban az államban van, ennek az államnak a jogát kell alkalmazni”, márpedig a perbeli esetben károkozónak a személygépkocsi vezetője minősül, aki az indítványozóval együtt magyar illetőségű volt. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, álláspontja szerint ugyanis a Gkfr. 1. számú melléklete 2. § (1) és (2) bekezdése a káresemény helyét jelöli meg, és az alkalmazandó jog szempontjából nem tesz különbséget a tekintetben, hogy a károsult magyar vagy külföldi-e. A baleset Románia területén történt, és azt az alperes sem vitatta, hogy a biztosítás területi hatálya Romániára kiterjedt.

- [6] 1.4. Az ítélettel szemben az indítványozó terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-ára alapítva, kérve a Kúria Pfv.III.22.059/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését, a Fővárosi Ítéletábrta 6.Pf.21.537/2015/7. számú ítéletére és a Fővárosi Törvényszék 18.P/P.III.25.073/2013/44. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Álláspontja szerint a Kúria ítélete tévesen értelmezte az Nmjtvr. és a Gkfr. egyes rendelkezéseit, melynek következtében nem a magyar, hanem a román jog alapján ítélte meg a bíróság az indítványozó kereseti kérelmét. Az indítványozó álláspontjának alátámasztására becsatolta a Fővárosi Bíróság egy korábbi, más ügyben született ítéletét is, melyben az eljáró bíróság az indítványozó értelmezése szerint foglalt állást a Gkfr. 1. számú melléklete 2. § (2) bekezdésének alkalmazhatóságáról. Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására alkotmányjogi panaszát akként egészítette ki, hogy a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltóságához való jogát, ugyanis a bírói döntések közvetlen ellehetetlenítették az indítványozó emberi méltóság szerinti létezését azért, hogy őt jogtalanul fosztották meg járadékától. Az indítványozó hivatkozott továbbá az Alaptörvény IV. cikke szerinti személyi biztonsághoz való jogának sérelmére, illetőleg a XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére is, tekintettel arra, hogy a bíróságok érdemi jogorvoslatot nem nyújtottak az indítványozónak.
- [7] 2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó perbeli jogi képviselője a Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítéletét 2017. június 6. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig a Fővárosi Törvényszék 2017. augusztus 4. napján, határidőben érkezett. A jogi képviselővel eljáró indítványozó csatolta az eljáró jogi képviselő meghatalmazását. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát.
- [8] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Mind a II. cikk, mind a IV. cikk, mind pedig a XXVIII. cikk (7) bekezdése Alaptörvényben biztosított jognak minősül, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesítése esetén) alapítható alkotmányjogi panasz.
- [9] 2.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig felsorolja a határozottság követelményeit az alkotmányjogi panasz esetén. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében a kérelemnek tartalmaznia kell indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alaptörvény II. és IV. cikkének állított sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében ugyan nem elvárás az indítványozókkal szemben, hogy alkotmányjogi érvelésként részletesen kimunkált indokokat terjesszenek elő, azonban az indítványnak be kell mutatnia azt a logikai kapcsolatot, mely az adott alkotmányos jog sérelmére vezethetett {lásd például: 3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az Alaptörvény II. és IV. cikkének sérelmét az indítványozó maga is csak közvetett módon hozza összefüggésbe a bírói döntés tartalmával, melyre vonatkozóan lényegében arra hivatkozik, hogy az eljáró bíróságok tévesen értelmezték az Nmjtvr.-t, illetőleg a Gkfr.-t, továbbá eltértek egy korábbi, az indítványozó által hivatkozott bírói döntéstől is, és végeredményben ezek okozták az alaptörvény-sértést. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó, és nem pedig az Alkotmánybíróság számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabályok értelmezése is a bíróságok, és nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kér-

dés, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {elvi rögzítését lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz {3073/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [29]}, melynek lehetősége az Alkotmánybíróság megítélése szerint az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben nem merült fel, azt az indítványozó sem valószínűsítette. Az Alkotmánybíróság arra is emlékeztet, hogy a jogalkalmazás egységének biztosítása az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében kifejezetten a Kúria, és nem pedig az Alkotmánybíróság hatásköre, ekként alkotmányjogi panasz alapját önmagában nem képezheti az a tény, hogy az eljáró bíróság valamely jogszabályi rendelkezést más, korábbi bírói döntéstől eltérően értelmez, amennyiben az értelmezés nem sérti meg az Alaptörvény által megszabott értelmezési tartományt.

- [10] 2.2. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjaként az Alaptörvény II. és IV. cikkeit, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdését jelölte meg. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróságnak nem azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó élethelyzete, körülményei összeegyeztethetőek-e az emberi méltósággal és más alapjogokkal. Az Abtv. 27. § szerinti eljárásban arra kellett választ adnia, hogy a támadott bírói döntés sérti-e az indítványozó hivatkozott alapjogait. Nem terjedhetett ki a vizsgálat a döntés helyességére sem, azaz arra, hogy jól alkalmazták-e a bíróságok a vonatkozó törvényeket.
- [11] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az előadó alkotmánybíró érdemi elbírálást tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett a testület elé. Az Alkotmánybíróság az érdemi tárgyalás során észlelte, hogy az indítvány nem állított értékelhető összefüggést a biztosító – a magyar jognál alacsonyabb összegű – helytállási kötelezettsége és az emberi méltóság, illetve a személyes szabadság között. Nem tért ki az indítvány kellő alapossággal a jogorvoslathoz való jog és a kártérítés kérdés összefüggésére sem; e tekintetben megjegyzendő, hogy azt a kérdést, hogy melyik állam jogát kell a helytállás mértékénél irányadónak tekinteni, több bírói fórum is érdemben bírálta el.
- [12] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az indítvány nem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában rögzített feltételeknek; nem indokolja értékelhetően az összefüggést a támadott döntés és az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései között.
- [13] Ennek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [14] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával, mert álláspontom szerint az indítványban hivatkozott alaptörvény-ellenesség az Alaptörvény II. cikke vonatkozásában érdemi vizsgálatot tett volna szükségessé.

- [15] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az egészségkárosodás az érintett személyiségi jogának, emberi méltóságának, testi integritásának sérelmét jelentheti [3065/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [28]].
- [16] A konkrét ügyben az indítványozó emberi méltóságának a sérelmét abban jelölte meg, hogy 2004. április 20-án Romániában balesetet szenvedett, amelynek következtében 29 éves korában végtagjai lebénultak, 100%-os I. csoportú rokkanttá vált. A baleset pillanatától kezdve mindkét szülője gondozására szorul a nap 24 órájában. Az indítványozó előadta, hogy egészségi állapotának szinten tartása „közel havi 1 000 000 Ft-ból finanszírozható”.
- [17] A Kúria támadott döntése ugyanakkor azt eredményezte, hogy az indítványozó minden kártérítési járadékigénytől elesett. A Kúria ugyanis megállapította, hogy az ügy elbírálására irányadó Gkfr. 1. számú melléklet 2. § (1)–(2) bekezdéseinek értelmében a biztosított által külföldön okozott kár esetén a biztosító helytállási kötelezettsége a káresemény helye szerinti ország gépjármű-felelősségbiztosítási jogszabálya alapján áll fenn.
- [18] Az indítványozó utalt arra, hogy a magyarországi felelősségbiztosítási limit a baleset időszakában 300 millió forint volt. Ezzel szemben, a hivatkozott kormányrendelet megjelölt rendelkezései értelmében – a Kúria álláspontja szerint – az indítványozó részére a román jog szerint kell a kártérítést megállapítani, amely a perbeli időszakban limitált volt, és mindösszesen 4 millió forint kártérítés megfizetését tette lehetővé.
- [19] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria tévesen értelmezte az alkalmazott jogszabályokat [különösen az Nmjtvr. 32. § (2) bekezdését], és ennek következtében tévesen alapította döntését a Gkfr. mellékletének 2. § (2) bekezdésére. Az indítványozó álláspontja szerint tehát a Kúria téves jogértelmezése fosztotta meg a keresetben megjelölt kártérítési igényektől, és a bírói döntés ennek következtében sérti az Alaptörvény II. cikkét.
- [20] Az indítványozó alkotmányjogi panaszának kiegészítésében hivatkozott arra is, hogy az eljáró bíróságok alaptörvény-ellenes jogszabály alapján döntöttek.
- [21] 2. Az Alkotmánybíróság az ügyben azt állapította meg: „az érdemi tárgyalás során észlelte, hogy az indítvány nem állított értékelhető összefüggést a biztosító – a magyar jognál alacsonyabb összegű – helytállási kötelezettsége és az emberi méltóság, illetve a személyes szabadság között” (Indokolás [11]). Utalt arra is az Alkotmánybíróság, hogy a jelen esetben „nem azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó élethelyzete, körülményei összeegyeztethetőek-e az emberi méltósággal és más alapjogokkal” (Indokolás [103]).
- [22] Ezekkel a megállapításokkal nem értek egyet.
- [23] Fontosnak tartom kiemelni: az indítványozó alkotmányjogi panasza nem arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg az élethelyzetének, körülményeinek az emberi méltósággal való összeegyeztethetőségét. Az indítványban állított alaptörvény-ellenességet arra alapította az indítványozó, hogy az eljáró bíróságok – különösen a végső fórumként eljáró Kúria – téves jogértelmezése folytán élethelyzete ellehetetlenült, és ez egyben az emberi méltóságának sérelmét eredményezi.
- [24] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában elismerte, hogy olyan kártérítési ügyekben, amelyekben maradandó egészségkárosodásból származó kártérítési igény a kereset tárgya, a bírói jogértelmezés hibája felvetheti az emberi méltóság sérelmét [3065/2016. (IV. 11.) AB határozat]. Nem értek egyet ezért az indítvány visszautasításával azon indokra alapítottan, hogy az indítványozó nem állított alkotmányjogi panaszában értékelhető összefüggést a biztosító helytállási kötelezettségével összefüggő bírói jogértelmezés és az emberi méltóság sérelme között.
- [25] Véleményem szerint a konkrét ügyben az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna vizsgálnia az alkotmányjogi panaszban állított alaptörvény-ellenesség megalapozottságát. Ennek során az Alkotmánybíróságnak elsősorban azt kellett volna vizsgálnia, hogy az eljáró bíróságoknak volt-e értelmezési mozgásterük az indítványozó által kifogásolt jogértelmezést illetően. Az ügy érdemi vizsgálata lehetővé tette volna azt is, hogy – ha a bírói döntés alaptörvény-ellenessége nem állapítható meg – az Alkotmánybíróság mérlegelje: szükséges-e az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján a perben alkalmazott jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró különvéleménye

- [26] Nem értek egyet a rendelkező részben foglalt visszautasító döntéssel, ugyanis álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszt érdemben kellett volna elbírálnia, és a bírói döntést meg kellett volna semmisítenie, az alábbi indokokra tekintettel.
- [27] 1. Miközben kétségtelen tény, hogy a kártérítés mértékének jogalapja, illetőleg összegszerűsége kérdésének felülbírálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe {legutóbb: 3140/2018. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [33]}, jelen ügyben sem az indítványozó egészségi állapota, sem pedig az nem képezte vita tárgyát, hogy az indítványozó számára egyébként megalapozott kárigénye ellenére kizárólag a román jog alkalmazott szabályára tekintettel nem volt lehetséges magasabb összegű kártérítés megítélése. Mindez egyben azt is jelenti, hogy azáltal, hogy az alapügyben eljáró bíróság ítéletében a kártérítés összegének meghatározására a Gkfr. 1. számú melléklet 2. § (2) bekezdése szerint a román jog rendelkezéseit alkalmazta, szükségképpen és közvetlenül korlátozta az indítványozó javára az orvosi, gyógyászati és ápolási kiadások fedezetéül és ezáltal az indítványozó baleset utáni életkörülményeinek közvetlen biztosítására szolgáló kártérítés összegét. Ebből következően, az ügy egyedi körülményei alapján álláspontom szerint (a többségi döntés megállapításával ellentétben) megállapítható a közvetlen összefüggés a támadott bírói döntés és az indítványozó által felhívott alaptörvényi rendelkezés (II. cikk) állított sérelme között.
- [28] 2. Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő, az Abtv. 27. §-án alapuló alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [29] 3. A kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás szabályozásának célja mindenekelőtt „a károsultak fokozott védelme, a gépjárművel okozott károk következtében a biztosítottakkal szemben támasztott megalapozott kártérítési igények megfelelő mértékű kielégítése” (lásd a baleset bekövetkezését követően hatályba lépett a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény preambuluma). Miközben a biztosítónak számítani kell arra a lehetőségre, hogy az esetlegesen külföldön bekövetkező károkozások miatt a helytállási kötelezettségének mértéke a magyar jogban meghatározottnál képest magasabb is lehet, a károsultak védelmének kiemelt indoka nem teheti lehetővé a külföldi jog azon szabályának magyarországi alkalmazását, mely a biztosítót a magyar jog szerinti helytállási kötelezettség maximumához képest a károsult kárára kedvezőbb helyzetbe hozza ahhoz képest, mint ha az általános szabályok alkalmazásával, a magyar jog szerint kellene eljárnia egy semmilyen nemzetközi elemet nem tartalmazó káresemény ügyében. Általában is igaz, és a baleset bekövetkezésekor hatályos Nmjtvr. 7. § (1) bekezdéséből kifejezetten is következik, hogy a jogalkalmazónak a külföldi jog alkalmazását megelőzően mérlegelnie kell azt, hogy a külföldi (jelen esetben a román) jog kártérítési összeghatárra vonatkozó előírása Magyarország közrendjébe ütközik-e. Különösen igaz ez akkor, ha valamely jogi kérdésben a külföldi és a magyar jog rendelkezései eltérőek, az eltérés éppen ellentétes irányú az adott magyar szabályozás céljával, az eltérés alapvetően változtatja meg a peres felek perbeli helyzetét, és ezáltal közvetlenül és alapvetően befolyásolja a meghozott bírói döntés tartalmát.
- [30] 4. Miközben a közrend által védett értékek nem állandóak, tartalmuk folyamatosan változik, a társadalom alapvető értékrendjét az egyes államok alkotmányai rögzítik. Különösen igaz ez az alapvető jogokat rögzítő alkotmányos rendelkezések vonatkozásában, melyek kétséget kizáróan az alkotmányos értelemben vett közrend részét képezik. Általánosan elfogadott megközelítés, hogy a közrend egyaránt magában foglal anyagi jogi és

eljárásjogi rendelkezéseket, ekként a közrendi klauzula alkalmazásakor a külföldi anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezésekre is tekintettel kell lennie az eljáró bírónak, és azokat egyes elemeiben és összességében is értékelnie kell Magyarország Alaptörvényre visszavezethető közrendje szempontjából. Éppen ezért, amikor a jogalkalmazó azt mérlegeli, hogy a külföldi jog valamely rendelkezése ellentétes-e a közrenddel, valójában az Alaptörvény 28. cikke szerinti mérlegelést és értelmezést kell elvégeznie. Ez az értelmezés pedig az eljáró bíróságnak nem csupán lehetősége, hanem közvetlenül az Alaptörvényből fakadó kötelezettsége.

- [31] Mind a baleset bekövetkezésének idején hatályos korábbi Alkotmány és az azon alapuló alkotmánybírósági gyakorlat, mind pedig az azzal tartalmilag azonos Alaptörvény II. cikke alapján megállapítható, hogy az emberi méltóság védelme legalább annyiban kétségtelenül Magyarország közrendje részének tekinthető, amennyiben az államnak tartózkodnia kell olyan intézkedések törvénybe foglalásától, amelyek alkalmazása a jogszabályi környezetből felismerhetően súlyosan veszélyeztetné a magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését. Ebből következően a bíróságnak értékelnie kellett volna azt, hogy amikor a külföldi jog valamely szabálya az adott ügyben az egyik peres fél számára számottevően kedvezőtlenebbül határozza meg a kártérítés összegének lehetséges maximumát, ezen összeghatár alkalmazása a konkrét ügyben vezethet-e valamely alapjog sérelmére, és ezáltal sértheti-e Magyarország közrendjét. Különösen igaz ez azért, mert az eljáró bíróságok a pernyertességhez igazodó illetékfizetési kötelezettség (tehát az ügy eljárásjogi vonatkozásai) tekintetében alkalmazták a közrendi klauzulát. Abban az esetben viszont, ha maga a bíróság ítéli meg úgy, hogy a magyar és a román jog eltérő rendelkezéseire tekintettel egy adott ügyben felmerül a külföldi jog magyar közrendbe ütközésének lehetősége, ezt a vizsgálatot az alkalmazandó külföldi jog egésze, azaz nem csupán a külföldi eljárásjogi, hanem a külföldi anyagi jogi szabályok tekintetében is el kellett volna végezni, mely kötelezettségüknek az eljáró bíróságok külön indokolás nélkül nem tettek eleget. Erre a körülményre tekintettel az Alkotmánybíróságnak a támadott bírói döntést álláspontom szerint meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

- [32] A különvélemény 4. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1719/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3026/2019. (II. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság 23.B.XIV.12.167/2013/211. számú ítélete, és a Fővárosi Törvényszék 26.Bf.XIV.9027/2016/12. számú ítélete elleni alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Pesti Központi Kerületi Bíróság 23.B.XIV.12.167/2013/211. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 26.Bf.XIV.9027/2016/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása, és megsemmisítése iránt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozót a bíróság bűnösnek mondta ki csalás bűntettében, hamis magánokirat felhasználásának vétségében és hatóság félrevezetésének vétségében, ezért szabadságvesztés büntetésre és közügyektől eltiltásra ítélte.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági eljárás során sérült az emberi méltósághoz, a tisztességes eljárás-hoz való joga, valamint az ártatlanság vélelme. Nézete szerint a nyomozás során azért sérültek az emberi méltósághoz, a testi és lelki egészséghez, az egyenlő bánásmódhoz való jogai, mivel a nyomozó hatóság nem biztosította számára, hogy rendszeresen szedett gyógyszereit a fogvatartás első napjaiban szedhesse. A védelemhez való joga sérelmét abban látja, hogy a gyanúsított kihallgatásáról nem értesítették szabályszerűen a védőt, a kirendelt védői nem ismerték kellő mélységgel az ügyét, és nem szakszerűen látták el képviselőt a bíróság előtt. Többször is új védőt kért, olyat amelyik paraszolencia nélkül is ellátná védelmét. Előadta, hogy közel 10 védő-helyettes vett részt ügyében, akik nem ismerték az ügyet, „soha egyetlen szót sem szóltak.” A perbeszédén megjelenő kirendelt védő-helyettes az indítványozónak az utolsó szó jogán írott szövegéből emelt ki mondatokat a védelemhez perbeszédében. Az indítványozó szerint ahhoz, hogy az ellene elkövetett törvénysértéseket megelőzze és elhárítsa, az sem lett volna elegendő feltétel, ha nem lett volna cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezve, álláspontja szerint ez a tény azonban kizárja a büntetőjogi felelősségének megállapíthatóságát.
- [4] Az első fokon eljáró bíróság ítélete ellen az indítványozó és védője fellebbezett.
- [5] A jogerős döntés ellen az indítványozó – személyesen eljárva – alkotmányjogi panasszal élt. Álláspontja szerint a sérelmezett bírósági ítéletek ellentétesek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, valamint XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglaltakkal. Ezen túlmenően sérültek az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, IV. cikk (1) és (2) bekezdései, valamint a XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdései. Az indítványozó az ártatlanság vélelmének sérelmét is állítva tévesen a XXVIII. cikk (3) bekezdését jelölte meg (helyesen: XXVIII. cikk (2) bekezdés).
- [6] Az indítványozó úgy nyilatkozott, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A bíróság tájékoztatása szerint rendkívüli perorvoslati eljárás az ügyben nincs folyamatban.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadásának törvényi feltételeit.
- [8] Az Abtv. 30. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Fővárosi Törvényszék 26.Bf.XIV.9027/2016/12. számú ítélete 2016. november 18-án kelt. Az ítélethirdetésen az indítványozó részt vett. Alkotmányjogi panaszát az indítványozó 2017. május 15-én – a 178. napon – nyújtotta be, egyidejűleg igazolási kérelemmel élt, melynek az Alkotmánybíróság helyt adott. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz határidőben benyújtottnak tekintendő.

- [9] Az indítványozó az alapügy egyik terheltje, rá nézve a sérelmezett ítéletek rendelkezést tartalmaznak, így érintettsége fennáll. Jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [10] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz beadványával egyidejűleg előterjesztett igazolási kérelmében jelezte, hogy korábban az illetékes városi bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság hatálya alá helyezte, az indítvány benyújtásakor a gondnokság alá helyezett állapotának felülvizsgálata folyamatban volt. Az Alkotmánybíróság megkeresésére az illetékes járásbíróság által adott tájékoztatás szerint a gondnokság alá helyezés felülvizsgálata ügyében 2017. július 11. napján jogerőssé vált ítélet szerint az indítványozót a bíróság (a továbbiakban is) cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezte.
- [11] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:22. § (1) bekezdése értelmében a cselekvőléptelen nagykorú jognyilatkozata semmis. A 6:4. § értelmében jognyilatkozat a joghatás kiváltására irányuló akarategyilatkozat. Az alkotmányjogi panasz jognyilatkozatnak minősül, mely az alkotmánybírósági eljárás megindítására és lefolytatására, az Alkotmánybíróság döntésében foglalt joghatás kiváltására irányuló akarategyilatkozat. A 6:9. § értelmében a jognyilatkozatokra a szerződés szabályai megfelelően alkalmazandók, azaz a jognyilatkozat hatályára, érvénytelenségére és hatálytalanságára – ha a Ptk. eltérően nem rendelkezik – a szerződés általános szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ugyanakkor a 6:10. § szerint a jognyilatkozatra vonatkozó szabályokat – amennyiben a Ptk. eltérően nem rendelkezik – a nem kötelmi jogi jognyilatkozatokra is megfelelően alkalmazni kell. A semmisség észlelését illetően a 6:88. § (1) bekezdése kimondja, hogy a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség; a szerződés semmisségét a bíróságnak hivatalból kell észlelnie.
- [12] A Ptk. 2:22. § (1) bekezdése azt is rögzíti, hogy a cselekvőléptelen nagykorú nevében gondnoka jár el. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó személyesen eljárva nyújtotta be beadványát, így az joghatás kiváltására nem alkalmas, semmisnek minősül.
- [13] A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megkereste az indítványozó gondnokát, hogy nyilatkozzon, fenntartja-e az alkotmányjogi panaszt.
- [14] A gondnok úgy nyilatkozott, hogy az alkotmányjogi panaszt fenntartja, ezen túlmenően előadta, hogy azért nem ő terjesztette elő a beadványt, mert az eljárás során a bírói fórum rendszeresen nem vette figyelembe sem az indítványozó „cselekvőképességét teljesen korlátozó gondnokság alá helyezettségének tényét”, sem a gondnokolt érdekében benyújtott beadványait. Számára a bíróság azt a kioktatást nyújtotta, hogy „a büntetőbíróságon nem érvényesek a polgári jog szabályai.” További indítványi kérelemmel nem élt.
- [15] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontját, valamint a (3) bekezdés *b*) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amelyek alapján kérte az alkotmánybírósági eljárás lefolytatását. Megjelölte a sérelmezett bírósági ítéleteket, amelyek tekintetében kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását és azok megsemmisítését. Kérése alátámasztásul ismertette az alapul szolgáló ügyet, és megjelölte az Alaptörvény több cikkét, melyekkel – álláspontja szerint – a sérelmezett ítéletek ellentétesek.
- [16] Az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott, hogy önmagában a cselekvőképesség hiánya nem zárja el automatikusan a gondnokoltakat attól, hogy az Abtv. 27. §-ában biztosított alkotmányjogi panasszal forduljanak konkrét bírói ítélet ellen az Alkotmánybírósághoz, ha úgy ítélik meg a jogorvoslatok kimerítése után, hogy a döntés az érintett önrendelkezési jogát aránytalanul sérti [11/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [22]]. A jelen alkotmányjogi panasz azonban nem a gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos önrendelkezési jog sérelmét állítja, hanem büntetőjogi felelősség megállapítását sérelmezi.
- [17] Az eredeti alkotmányjogi panasz beadványban – a gondnoki nyilatkozattal megerősítve – a nyomozó hatóságok, valamint a bíróságok eljárását kifogásolva az indítványozó azt kívánta elérni, hogy az Alkotmánybíróság változtassa meg a bíróságnak az indítványozó büntetőjogi felelőssége terén kialakított álláspontját.
- [18] A rendelkezésre álló iratokból és az alkotmányjogi panasz beadványból megállapítható, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó büntetőjogi felelősségét megalapozó belátási képességének a terhére rótt cselekmények elkövetésekor fennállását több szakértő szakvélemény alapján vizsgálandónak minősítették. Az orvosszakértők nem adtak egybehangzó szakvéleményt a kérdésben, és erre a körülményre, valamint arra, hogy a szakvélemények közül melyekre támaszkodva hozták meg döntéseiket, a bíróságok az elsőfokú és másodfokú ítéleteikben külön is kitértek.

- [19] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a bíróság általi tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, valamint a bizonyítékok értékelése a bíróságok ítélkezési tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az Alkotmánybíróság nem vállalhat részt a konkrét jogvitákban való ítélkezésben, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Az indítványozó azonban alkotmányjogi panaszában nem tárt fel olyan alaptörvény-ellenességet, mely a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ezért alkotmányossági szempontból történő vizsgálatát indokolná.
- [20] 3. Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek nem felel meg, így annak befogadását, figyelemmel az 56. § (2) és (3) bekezdéseire, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) pontjára visszautasította.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [21] Az indítvány visszautasításával – a végzésben foglalt indokok alapján – egyetértek.
- [22] Álláspontom szerint azonban a döntés a Ptk. 2:22. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan olyan általános megfogalmazást tartalmaz, amely a jelen ügy elbírálását érdemben nem befolyásolta, ugyanakkor bizonytalanságot teremthet abban a tekintetben, hogy változott-e az Alkotmánybíróságnak az a korábbi gyakorlata, mely alapján nem eleve kizárt, hogy a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személy személyesen (gondnoka hozzájárulása nélkül) az Abtv. 27. §-a (vagy akár 26. §-a) szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtson be.
- [23] A végzés megállapítja, hogy – a Ptk. 2:22. § (1) bekezdéséből következően – a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett személy által benyújtott alkotmányjogi panasz joghatás kiváltására nem alkalmas, semmisnek minősül (lásd Indokolás [12]). Ezzel az általános megfogalmazással nem értek egyet.
- [24] Álláspontom szerint az Alaptörvény és az Abtv. szóhasználatából következően „mindenkit” megilletnek az Alaptörvényben rögzített jogok (ez felel meg annak, hogy a személyeket egyenlő méltóságúakként kezelje az Alkotmánybíróság). Ebből – valamint abból a körülményből kifolyólag, hogy bizonyos esetekben a gondnokolt és a gondnok között érdekellentét állhat fenn – az következne, hogy – mások cselekményének közbejötté nélkül – elvben valóban „mindenkit” megillessen az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetősége.
- [25] Maga a végzés is hivatkozik arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „a cselekvőképesség hiánya nem zárja el automatikusan a gondnokoltakat attól, hogy az Abtv. 27. §-ában biztosított alkotmányjogi panaszszal forduljanak konkrét bírói ítélet ellen az Alkotmánybírósághoz” (Indokolás [16]); a végzésben foglalt általános, kategorikus megfogalmazást már ezért sem tartom megfelelőnek. Másrésztől az Abtv. 26. §-a illetve 27. §-a, de az Abtv. más rendelkezése sem határozza meg, hogy az Alkotmánybíróság eljárásában ki rendelkezik eljárási cselekvőképességgel, ezért az Abtv. – mint az Alkotmánybíróság eljárását (is) szabályozó törvény – alapján nem eleve kizárt, hogy a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt álló személy saját

maga alkotmányjogi panaszt nyújthasson be. A Ptk. 2:22. § (1) bekezdésének általános megfogalmazását a jogrendszer [maga a Ptk. de például a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) is] esetenként áttöri (lásd pl. Pp. 34. §-a). Ha a hatályos jogszabályok meghatározott esetekben a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett személy részére is biztosítják a perbeli cselekvőképességet, akkor indokolt, hogy – minimálisan ezen esetekben – az Alkotmánybíróság is elismerje az indítványozói jogosultságot, és ne tekintse eleve semmisnek az ilyen személyek által benyújtott beadványokat.

- [26] Végezetül további gyakorlati érv is szól ezen megközelítés mellett. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz esetén nincs előzetes bírósági eljárás. Mivel az Alkotmánybíróság az indítvány beérkezésekor nem ellenőrzi, hogy az indítványozó nem áll-e gondnokság alatt, ezért az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítványoknál minimális az esélye annak, hogy erre a körülményre fény derüljön. Így előfordulhat, hogy ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett személy indítványára esetlegesen meg is semmisít jogszabályi rendelkezést, míg az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetve 27. §-a alapján benyújtott indítványt az indítványozói jogosultság hiányára tekintettel visszautasítja (akkor is, ha valóban fennáll az alaptörvény-ellenesség, de a gondnok nem tartotta indokoltnak az indítvány benyújtását vagy fenntartását). Ilyen ellentmondást helyes lenne eleve elkerülni.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1162/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3027/2019. (II. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.22.460/2016/5. számú ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Galambos Károly ügyvéd, Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda 1054 Budapest, Alkotmány utca 4. I/105.) útján, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszukban kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.22.460/2016/5. számú ítélete, a Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.122/2016/6. számú ítélete, valamint a Kaposvári Törvényszék 6.P.21.592/2015/34. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott ítéletek az indítvány szerint sértik az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás részét, R) cikkét, I. cikkét, II. cikkét, V. cikkét, (az indítvány benyújtásakor hatályos Alaptörvény) VI. cikk (2) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XXV. cikkét, XXVIII. cikk (1) bekezdését, 26. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozók, az alapügy felperesei 2015. március 30-án közérdekű bejelentéssel éltek Siófok Város Önkormányzata, az alapügy alperese felé. Az alperes képviselő-testületének 2015. május 28-ára kitűzött testületi ülésére a felperesek személyes adatait is tartalmazó előterjesztés készült a közérdekű bejelentéssel kapcsolatban, amelyet a képviselő-testület tagjai kézhez kaptak, illetve az előterjesztés az önkormányzat honlapján is nyilvánosságra került a felperesek személyes adataival együtt. Az ülésen a képviselő-testület határozatot hozott a felperesek közérdekű bejelentésével kapcsolatban, amelyről a felperesek 2015. június 3-án levélben kaptak tájékoztatást. A felperesek ezt követően a 2018. augusztus 18-án megküldött levelükben kifogásolták, hogy nevük és lakcímük az előterjesztésen és az önkormányzat honlapján is nyilvánosságra került. A kifogásra reagálva az alperesi képviselő-testület 186/2015. (IX. 24.) szám alatt 2015. szeptember 24-én határozatot hozott, amelyben megállapította, hogy jogsértést követett el a felperesek személyes adatainak a képviselő-testületi tagoknak történő átadásával és az adatok honlapon történő nyilvánosságra hozatalával, ezért egyidejűleg ezen adatok előterjesztésből és az internetről történő törléséről is döntött a testület. A felpereseket a döntésről 2015. szeptember 28-án tájékoztatták levélben.
- [3] Az alapügy felperesei keresetet nyújtottak be a Kaposvári Törvényszékhez, eredeti kérelmükben annak megállapítását kérve, hogy az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rögzítette, hogy tiltakozási jogukat vegyék figyelembe és személyes adataikat töröljék. A képviselő-testületi határozat kézhezvételét követően módosították keresetüket, az eredeti keresetben előterjesztett igényüket leszállították a perköltségre, tekintettel arra, hogy az alperes a további igényeiket teljesítette, ugyanakkor az Infotv. 23. §-ára hivatkozással személyenként 1 000 000 – 1 000 000 Ft sérelemdíj megfizetését kérték az alperestől. Álláspontjuk szerint, mindazokon túl, hogy a személyes adatok védelméhez való jogukat megsértették, a 2015. május 28-ai képviselő-testületi ülésen a település jegyzője által

tett kijelentések (a felperesek panasszal és közérdekű adatigénnyel „bombázzák állandóan a hivatalt”; a felperesek és az önkormányzat közötti perekben „mindkét esetben a bíróság az önkormányzatnak adott igazat”) az emberi méltóságukat és a jó hírnevüket is sérti.

- [4] Az alapügy felperesének keresete alapján az első fokon eljáró Kaposvári Törvényszék az alperest a felperesek részére személyenként 500 000 – 500 000 Ft sérelemdíj, valamint 40 000 – 40 000 Ft perköltség megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság megállapította a felperesek személyiségi jogainak sérelmét adataik előterjesztésben szerepeltetése és az interneten történő nyilvánosságra hozatala által. Értékelte a többszörös jogsértést, valamint a jogsértés folyamatosságát is figyelembe vette az internetre történő feltöltés miatti széles elérhetőség végett. Tekintettel azonban arra, hogy a felperesek érdemben nem tudták igazolni a jogsértés rájuk, illetve környezetükre gyakorolt hatását, valamint az őket ért érdemi hátrány bekövetkezését, a bíróság a sérelemdíjat a keresetben foglaltakhoz képest leszállította, a keresetet ezt meghaladóan elutasította.
- [5] A felperesek kereseti kérelmüket a jóhírnév védelmére és az emberi méltóságuk megsértésére is kiterjesztették, az elsőfokú bíróság azonban a kérelmet e tekintetben nem találta alaposnak. A bíróság álláspontja szerint a jegyző azon kijelentése, miszerint a felperesek panasszal és közérdekű adatigénnyel „bombázzák állandóan a hivatalt”, bár kifejezésmódjában indokolatlanul bántó lehet, nem alkalmas a felperesek társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására, mint ahogy a jegyző „mindkét esetben a bíróság az önkormányzatnak adott igazat” nyilatkozata sem.
- [6] 1.2. Az indítványozók és az önkormányzat által benyújtott fellebbezés folytán eljáró Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a felperesek részére megítélt sérelemdíj összegét – tekintettel arra, hogy a jogsértés nem állt fenn huzamosabb ideig és nem szenzitív adatra vonatkozott – 200 000 – 200 000 Ft-ra leszállította, illetve az alperes perköltség megfizetésére kötelezését mellőzte. Kötelezte ugyanakkor a felpereseket személyenként 50 000 – 50 000 Ft elsőfokú perköltség, 30 000 – 30 000 Ft elsőfokú részilleték, 48 000 – 48 000 Ft másodfokú részilleték, illetve 25 000 – 25 000 Ft rész-perköltség megfizetésére.
- [7] A jegyző kijelentéseivel kapcsolatban megállapította, hogy a „mindkét esetben a bíróság az önkormányzatnak adott igazat” nyilatkozat valótlan és sértő, ugyanakkor az, hogy a felperesek panasszal és közérdekű adatigénnyel „bombázzák állandóan a hivatalt” – bár túlzó és pontatlan megállapítás – nem jogsértő kinyilatkoztatás.
- [8] 1.3. Az indítványozók felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a másodfokú bíróság jogerős ítéletének első- és másodfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezését hatályon kívül helyezte, illetve megállapította, hogy a peres felek első- és másodfokú költségeiket maguk viselik. A Kúria egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [9] A Kúria ítéletében a képviselő-testület 2015. május 28-ai ülésén elhangzottak jogsértő jellegéről foglalt állást és megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelemmel érintett, a jegyző „beadványokkal bombázza” kijelentése önmagában nem hordoz sértő tartalmat, ezáltal személyhez fűződő jogot és emberi méltóságot nem sért. A sérelemdíj vonatkozásában kifejtette, hogy a másodfokú bíróság az őt megillető mérlegelési lehetőséget betartva, részletes okfejtéssel megindokolva állapította meg annak mértékét, így a Kúria ennek felülmérlegelését nem látta indokoltnak. A felperesek felülvizsgálati kérelmét azonban kisebb részben alaposnak ítélte a perköltség viselése tekintetében, úgy határozott, hogy a peres felek az első- és másodfokú perköltségüket maguk viseljék.
- [10] 1.4. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszukban arra hivatkoztak, hogy a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás részét, R) cikkét, I. cikkét, II. cikkét, V. cikkét, (az indítvány benyújtásakor hatályos Alaptörvény) VI. cikk (2) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XXV. cikkét, XXVIII. cikk (1) bekezdését, 26. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.
- [11] Az indítványozók szerint a bíróság megsértette a személyes adatok védelméhez és az emberi méltósághoz való jogukat azáltal, hogy a bíróság jogerős ítélete és a Kúria ítélete a felperesek erre irányuló keresetét elutasította, a sérelemdíjat nem megfelelően állapította meg, illetve a felperesek perköltségeinek megtérítéséről sem döntött. Indokolatlannak tartják, hogy a másodfokú bíróság és a Kúria tárgyalás tartása nélkül hozott döntést, megsértve ezzel a tárgyalás tartásához való alapjogukat. Az Alaptörvény II. cikkében biztosított, az emberi méltóságukhoz való jogukat abban is sérülni vélik, hogy megítélésük szerint a bíróságok a perben nem maradtak pártatlanok, továbbá azt is sérelmezték, ahogyan a bíróságok őket mint felpereseket lebecsülték azzal, hogy nem biztosítottak számukra megfelelő, méltányos elégtételt. Emellett az indítványozók álláspontja szerint a jog-

erős ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlan, tisztességes és időszerű tárgyaláshoz való jogukat. Álláspontjuk szerint a bíróság figyelmen kívül hagyta a törvényi rendelkezéseket a felperecek keresetének helyt adással történő elbírálásához; mellőzte a tárgyalást és nem indokolta, hogy a fellebbezésben foglaltaknak miért nem lehetett helyt adni; az indítványozók sérelmezték, hogy más tanács járt el a felülvizsgálati kérelem és a felfüggesztési kérelem tárgyában, ezért az eljárás nem felelt meg a kiszámítható bírósági eljárás követelményének; a Kúria nem indokolta a felfüggesztési kérelem elutasítását, ami az indítványozók szerint elengedhetetlen lett volna; továbbá sérülni vélik az időszerű tárgyalás tartásához való jogukat is.

- [12] 1.5. A Kaposvári Törvényszék az alkotmányjogi panasz megküldésével egyidejűleg arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a perben az ítéletábró másodfokú ítéletének kiegészítése iránti kérelmet elutasító végzés elleni fellebbezés folytán az ügy iratait a Pécsi Ítéletábró felterjesztette a Kúriára.
- [13] 2. Az Abtv. 56. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [14] 2.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [15] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat az Abtv. 27. §-ára alapozzák, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] A Kúria ítélete ellen nincs helye jogorvoslatnak, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [17] Az indítványozók jogosultnak és érintettnek is tekinthetők, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztettek elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt.
- [18] Az indítványozók az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztették elő az indítványukat.
- [19] 2.2. Az indítványozók az illeték megfizetése tekintetében hivatkoztak az Alaptörvény V. cikkének és a XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére, azonban ezen alaptörvényi rendelkezésekkel, valamint az Alaptörvény XXV. cikkének sérelmével összefüggésben nem terjesztettek elő a saját maguk alapjogsérelmét alátámasztó, alkotmányjogilag megalapozott indokolást, az indítványozók csak a jogsértés tényét állították beadványukban, ugyanakkor vélt jogsérelmüket nem indokolták kellően. Mindezek alapján az indítványozók kérelme az indítványban megjelölt alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatot követ ugyanis a tekintetben, hogy az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásának akadálya {lásd például: a 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [20] 2.3. Az indítványozók a kifogásolt bírói döntés folytán az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás része, R. cikke, I. cikke, 26. cikke és 28. cikke sérelmét is állítják. Megállapítható azonban, hogy a Nemzeti Hitvallás idézett tételmondatai, az R) cikk, az I. cikk, a 26. cikk, valamint a 28. cikk nem minősülnek az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi szakaszok címetjei nem az indítványozók, ezért az Alaptörvény ezen előírásaira alkotmányjogi panaszt közvetlenül nem lehet alapítani.
- [21] 2.4. Az indítványozók alkotmányjogi panaszuk indokolásában hivatkoztak továbbá az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való joguknak, az indítvány benyújtásakor hatályos Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében biztosított személyes adatok védelméhez való joguknak, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított pártatlan, tisztességes és időszerű tárgyaláshoz való joguknak a bírósági döntések által okozott sérelmére.
- [22] Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel

való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.

- [23] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban többek között a felperesi keresetük fent nevezett alaptörvényi rendelkezésekre vonatkozó elutasítását, nem a jogsértés súlyának megfelelő sérelemdíj megállapítását, az eljáró bíróságok felperesekre vonatkozó jogsértések jogkövetkezményeinek figyelmen kívül hagyásával okozott jogszabálysértését, a nem megfelelő, méltányos elégtétel elmaradását, a törvényi rendelkezések szándékos figyelmen kívül hagyását, a tárgyalás elmaradásának indokát, valamint az illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettségüket sérelmezték.
- [24] Mindezekre tekintettel az indítvány nem tartalmazott az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel – az emberi méltósághoz, a személyes adatok védelméhez, illetve a tisztességes bírósági eljáráshoz (*fair trial*) való joggal – összefüggésben olyan kérelmet, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazó kérelemként lett volna értékelhető.
- [25] 3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/319/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3028/2019. (II. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.241/2017/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Halász Zsolt (továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján (dr. Kaczmarski János, 9700 Szombathely, Kiskar utca 5., I/3.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 2009. július 1-jétől az egyedi ügyben felperesként részt vevő indítványozót szabadságvesztés büntetésének időtartama alatt foglalkoztatta egy fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság (a továbbiakban: II. rendű alperes). 2009. augusztus 29-én az indítványozó munkavégzés közben balesetet szenvedett, amikor leesett egy körülbelül 145 cm magas és 55 cm széles kőművesbak állványról. Az indítványozó a baleset következtében deréktól lefelé lebénult; egyúttal több egészségügyi intézményben vett részt rehabilitációs kezelésen. A 2012. május 15-én kelt szakvéleményben az orvosszakértő megállapította, hogy az indítványozó egészségkárosodásának mértéke 84%-os, és egyértelműen okozati összefüggésben áll a balesettel. A II. rendű alperes 2009. szeptember 7-én kelt határozatában munkabalesetnek minősítette a balesetet, továbbá ezen a napon jegyzőkönyv felvételére is sor került, amely a sérülés külső okaként azt jelölte meg, hogy az indítványozó lelépett az állványról. A károsodás mértékét egy későbbi – 2013. július 11-én kelt – szakvélemény is megerősítette, továbbá a 2013. június 26-án kelt szakvélemény szerint a fogyatékosági támogatás megállapíthatósága vonatkozásában az indítványozó súlyos fogyatékosnak minősül, ugyanakkor a fogyatékoság vonatkozásában nem minősíthető halmozottan fogyatékosnak.
- [3] Az indítványozó édesanyja 2011. február 3-án postára adott egy levelet, amelynek tárgyául azt jelölte meg, „érdeklődés”, és ebben kérte a II. rendű alperest, hogy nyilatkozzon arról, miként van nyilvántartva az indítványozó balesete. A levélre nem kapott választ; majd hasonlóképp nem kapott választ a 2013. április 29-én kelt levelére sem, amelyben a balesettel összefüggésben vagyoni és nem vagyoni kártérítés megfizetésére szólította fel a II. rendű alperest. 2014. szeptemberében az indítványozó édesanyja újabb felszólító levelet küldött a II. rendű alperesnek, amelyet az 2014. december 1-jén kelt határozatával elutasított.
- [4] Többször módosított keresetében az indítványozó 30 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés, valamint élethosszig tartóan havonta 300 000 Ft járadék egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni a Váci Fegyház és Börtön I. rendű alperest (a továbbiakban: I. rendű alperes), valamint a II. rendű alperest. Az indítványozó előadta, hogy a II. rendű alperes által beszerzett munkabiztonsági szakvélemény alapján kétségtelenül megállapítható, hogy balesete a II. rendű alperes mulasztására vezethető vissza. A 2011. február 3-án postára adott levél kártérítési igénybejelentő lapot is tartalmazott, amely ezért a 2009. augusztus 29-ével esedékes követelés elévülését megszakította. Hangsúlyozta, hogy az alperesek megpróbálták leplezni felelősségüket, és ellentmondó nyilatkozatokat tettek az ügyben.
- [5] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a keresetet mindkét alperes vonatkozásában elutasította.
- [6] Az I. rendű alperes vonatkozásában megállapította, hogy a baleset a II. rendű alperesnek mint munkáltatónak való munkavégzés során, a II. rendű alperes területén és felügyelete mellett történt, ezért az I. rendű alperes nem tartozik felelősséggel.
- [7] A II. rendű alperes vonatkozásában a bíróság a vagyoni kártérítés iránti követelést azzal utasította el, hogy az indítványozó többszöri felhívás ellenére sem bizonyította, milyen kiadásai növekedtek milyen mértékben, illetve hogy ezek a kiadásnövekedések a balesettel összefüggésben, annak következményeként következtek-e be.

- [8] A nem vagyoni kártérítés iránti követelés tárgyában a bíróság azért utasította el a keresetet, mert a követelés elévült. Az elévülési határidő a baleset időpontjában hatályos, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 11. § (1) bekezdése szerint három év. A követelés 2009. augusztus 29-én vált esedékessé, a keresetindításra az ettől számított három év elteltével került sor. Az indítványozó által említett, az édesanyja által feladott, 2011. február 3-i, „értesítés” tárgyú levél nem volt alkalmas az elévülés megszakadásának bizonyítására, mert az indítványozó nem tudta ítéleti bizonyossággal bizonyítani, hogy az érdeklődéssel együtt kártérítési igénybejelentő lapot is postára adtak.
- [9] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen; ennek során vitatta az elévülési idő számításának helyességét, illetve hivatkozott az elévülés megszakadására. A Budapest Környéki Törvényszék helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Ítélete szerint az elévülési idő számítása helyes volt: az igény elévülése a régi Mt. értelmében annak esedékessé válásától kezdődik, az esedékessé válás időpontja pedig a baleset bekövetkezésének napja. Az elévülési idő számítására a régi Mt. 11. § (1) bekezdése irányadó, mert nem merült fel olyan körülmény, ami az ettől való eltérésre alapot adna. A Budapest Környéki Törvényszék osztotta a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság álláspontját a 2011. február 3-án postára adott levéllel kapcsolatban is: a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az indítványozó nem bizonyította megfelelően azt, hogy az érdeklődés mellett kártérítési igénybejelentő lapot is feladta, ezért ez a levél nem szakította meg az elévülési időt. A törvényszék emellett egyetértett a vagyoni kárigénynek a bizonyítatlanság miatti elutasításával is.
- [10] Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely azonban a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A kúriai ítélet indokolása szerint az indítványozó a felülvizsgálati kérelemben csak a régi Mt. 185. §-ára hivatkozott, amely a munkáltató károkozásakor érvényesíthető kárigény bejelentésére irányadó eljárási szabályokat tartalmazza, a jogerős ítélet pedig a régi Mt. 11. §-án alapult, amelynek megsértésére az indítványozó a felülvizsgálati kérelemben nem hivatkozott.
- [11] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítja, és a Kúria ítéletének megsemmisítését kéri.
- [12] Panaszában az indítványozó előadja, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartó döntésében helytelenül hivatkozott arra, hogy az indítványozó a régi Mt.-nek az ügyben irányadó 11. §-a helyett a 185. §-ára hivatkozott, álláspontja szerint ugyanis – a perindításkor hatályos, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 272. § (3) bekezdésére tekintettel – tartalmilag helyesen hivatkozott a jogszabálysértés tényére, és ezt a Kúriának figyelembe kellett volna vennie. Az indítványozó előadta továbbá azt is, hogy az egyedi ügy alperesei hátráltatták őt igénye érvényesítésében és el akarták titkolni felelősségüket, neki pedig ténylegesen csak 2014. december 1-jével nyílt meg a lehetősége az igényérvényesítésre, ezért követelése nem évült el. Az eljáró bíróságok erre a körülményre nem voltak tekintettel, a bizonyítékokat – feltételezhetően az indítványozó büntetett előéletéből fakadó előítéletből fakadóan is – egyoldalúan értékelték. A bíróságok nem voltak figyelemmel arra, hogy az alperesek a munkahelyi baleseti jegyzőkönyvet nem küldték meg számára a baleset napjától számított tizenöt napon belül, és arra sem, hogy a 2011. február 3-án postára adott levél megszakította az elévülést. Az alperesek és a bíróságok mindezek alapján megsértették az indítványozónak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogát.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [15] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását abban látta, hogy az eljáró bíróságok, és végső soron a Kúria nem osztották az általa előadott jogi álláspontot. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti

azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot [lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]]. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak a korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]].

- [16] A Kúria felülvizsgálati ítéletében hivatkozott a régi Pp. felülvizsgálatról szóló, az egyedi ügyben irányadó rendelkezéseire és ezek alapján rámutatott arra, hogy az indítványozó jogi érvelése miatt nem alkalmas a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálására. A Kúria indokolásának tételes jogi helyességéről az Alkotmánybíróság a fent kifejtetteknek megfelelően nem foglalhat állást, ezért a panasz ebben a részében nem felel meg az Abtv. 29. §-ának.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban a Kúria felülvizsgálati ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt követelményeinek megfelelően, indokolásának jelentős részét ugyanakkor arra alapította, hogy a Kúria olyan jogerős ítéletet tartott fenn hatályában, amely az Alaptörvény tisztességes bírósági eljáráshoz való jogról szóló rendelkezésének sérelmével született. Az egyedi ügyben a nem vagyoni kártérítési igény elévülésével összefüggésben perdöntő jelentőségű volt a 2011. február 3-án postára adott, „érdeklődés” tárgyú levél, illetve az a ténykérdés, hogy az érdeklődéssel együtt feladásra került-e a kártérítési igénybejelentő lap is, amely az elévülés megszakítására alkalmas felszólításnak minősülne. Az első fokon eljáró Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kifejtette ítéletében, hogy nem találta „ítéleti bizonyossággal” bizonyítottnak a kártérítési igénybejelentő lap feladását, amelyre megállapítása szerint az indítványozó csak azt követően hivatkozott, hogy a II. rendű alperes említést tett az „értesítés” tárgyú levélről (9. oldal), ugyanakkor a II. rendű alperes állította, hogy kártérítési igénybejelentő lap nem érkezett hozzá. A Budapest Környéki Törvényszék kifejezetten kitért erre a következtetésre, amelyet alátámasztottnak látott (5. oldal), és erre tekintettel is hagyta helyben az elsőfokú ítéletet. Ez olyan ténykérdés, amelynek felülbírálatára a panaszban előadottak alapján, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmára tekintettel az Alkotmánybíróság nem jogosult, ezért ebben a vonatkozásban sem teljesült az Abtv. 29. §-ában előírt feltétel.
- [18] Egyebekben az indítványozó hangsúlyozta az I. és II. rendű alperesek tisztességtelen eljárását, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelte, hogy arra a bíróságok nem nyújtottak orvoslást. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az első fokon eljáró bíróság ítéletében, a bizonyítékok mérlegelése körében foglalkozik az alperesek eljárásával is, ugyanakkor megindokolja, hogy az elévülés szabályai alapján miért nincs lehetőség helyt adni a követelésnek, illetve miért a baleset napja a követelés elévülésének kezdő időpontja. Sem az elsőfokú ítélet, sem az azt helybenhagyó jogerős ítélet, sem a jogerős ítéletet hatályában fenntartó felülvizsgálati ítélet nem tartalmaz olyan elemet, amely az Abtv. 29. §-ának megfelelő kételyt vetne fel.
- [19] 4. Az indítványozó állította az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés sérelmét is. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot rögzíti, vagyis a közigazgatási hatóságok eljárásának alkotmányossági mércéjét határozza meg. Az egyedi ügyben nem indult közigazgatási eljárás, ezért az Alaptörvény e rendelkezése a jelen ügyben nem alkalmazható.

[20] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1067/2018.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3029/2019. (II. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nagyatádi Járásbíróság 2.P.20.093/2017/24/I. számú ítélete és a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.20.364/2018/4. számú ítélete elleni alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Farkas János (továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó az alperes jogutódja. A felperes 2014. július 21. napján segédmotoros kerékpárjával Iharos belterületén közlekedett, amikor az alperesi jogelőd az úttesten történő átkelés során az autóbuszöblön áthaladva figyelmetlenül a felperes segédmotoros kerékpárja elé került. A felperes annak érdekében, hogy az ütközést elkerülje, intenzív fékezés mellett járművét elkormányozta, azonban az ütközést így sem tudta elkerülni. A baleset következtében a felperes egészségkárosodást szenvedett el, ruházata a baleset miatt használhatatlanná vált, segédmotoros kerékpárja és a bukósisak is javításra szorult. A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság az alperest 115 000 Ft kártérítés és 200 000 Ft sérelemdíj, valamint azok járulékai megfizetésére kötelezze. Az elsőfokú bíróság ítéletében az alperest 115 000 Ft kártérítés és 200 000 Ft sérelemdíj, azok járulékai, valamint 150 000 Ft perköltség megfizetésére kötelezte a felperes javára. Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyet a másodfokú bíróság alaptalannak tartott, ugyanakkor a tényállást kiegészítette.
- [3] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Nagyatádi Járásbíróság 2.P.20.093/2017/24/I. számú ítélete és a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.20.364/2018/4. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését. Állítása szerint az ítéletek sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, mivel a bíróság nem valóságúen, hanem az ügy érdemét érintően hiányosan állapította meg a tényállást. A vonatkozó jogszabályhelyeket figyelmen kívül hagyó ítélet nem tisztességes és nem fér össze a jogállamiság elvével sem. Az indítványozó álláspontja szerint a bírói döntést érdemben befolyásolta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog megsértése a KRESZ és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény vonatkozó (a továbbiakban: Ptk.) szabályainak figyelmen kívül hagyásával.
- [4] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem fogadható be, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti tartalmi követelményeknek, nem vet fel ugyanis sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [5] 2.1. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását lényegében abban látta, hogy a bíróság nem valóságúen, hanem az ügy érdemét érintően hiányosan állapította meg a tényállást, a vonatkozó jogszabályhelyeket figyelmen kívül hagyta.

- [6] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban „[a]z eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata” {3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [7] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}. A fentebb kifejtettek fényében az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy a bíróság ténymegállapítási folyamatát felülbírálja, illetve a bíróság mérlegelését, annak okszerűségét megkérdőjelezze.
- [8] Az indítványozónak a KRESZ és a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásával összefüggő érvei pedig valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára sérelmes bírósági döntés megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak, olyan polgári jogi szakkérdések, illetve a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével, valamint az indítványozó számára sérelmes döntések törvényességének megítélésével összefüggő kérdések, amely kérdések elbírálására az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel.
- [9] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy a(z) – indítványozó által hivatkozott – a jogállamiság elvont elve illetve a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [10] Az indítványban felhozott érvek alapján ezért nem merül fel sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, így az Abtv. 29. §-a alapján az indítvány nem fogadható be.
- [11] 2.2. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdéseire is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2019. január 29.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1172/2018.

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062-9273